

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | 5/328 | GODINA XXXII | CIJENA 8 KN

SVIBANJ 2013.

Pričest je zajedništvo!

Cijenjeni čitatelji,

vjerujem da ćete se složiti sa mnom kako je najljepše vrijeme u godini upravo mjesec svibanj, i to ne samo zbog proljetnoga ugođaja već i zbog lijepih i znakovitih svečanosti: prvi pričest i krizmi koje tijekom ovog vremena krase gotovo sve naše crkve i župne zajednice. Ljepoti tih svečanosti najviše doprinose sama djeca. Oni svojom, od Boga danom neposrednošću i jednostavnošću, otvorenosću i iskrenošću, pristupaju sakramentu isповijedi i sakramenu tu euharistije. Oni ne znaju sve o tajni Božjeg praštanja, niti znaju sve o tajni euharistije pa ipak se susreću s Bogom kao dobrim Ocem i u pričest prepoznavaju blizinu Isusa Krista koga su upoznali.

Svi mi prepoznujući kako oni doživljavaju te događaje, možemo razumjeti Isusove riječi: „...ako ne budete kao djeca, nećete ući u Kraljevstvo Nebesko.“ Sto to danas znači za nas? Je li to ponajprije poruka nama svećenicima, župnicima da možda nije najvažnije jesmo li uspjeli organizirati besprijekornu predstavu, pa čak ni to jesmo li uspjeli svima i sve reći tim povodom? Važnije je, međutim, jesmo li uspjeli stvoriti

pravo ozračje u kome će ta djeca doživjeti ono najvažnije: susret s Isusom Kristom i zajedništvo za euharistijskim stolom u konkretnoj župnoj zajednici. Poruka je to i roditeljima da se ne treba pretjerano baviti formalnostima, već doživjeti primanje sakramenata kao važan vjerski i duhovni događaj za cijelu obitelj. To njihovo dijete koje putem sakramenata prima Duha Svetoga, ne prima ga samo radi sebe i za sebe, taj Duh po njima ulazi u njihov dom i u njihovu obitelj. Zašto ne bi upravo taj događaj za tu obitelj bio podstrek na međusobno poštovanje i ljubav, na razumijevanje i zajedništvo.

Isto tako, cijela je župna zajednica pozvana iskoristiti slavlje primanja sakramenata za obnovu vjere svih svojih članova. To može pomoći u međusobnom uvažavanju i podršci, u življenju i svjedočenju vjere.

Lijepo se radovati novim živim članovima naših zajednica – propričešnika i krizmanika, ali je dobro da budemo svjesni i svoje odgovornosti. Upravo smo im sada pozvani biti primjer u svjedočenju vjere. Prigoda je to da razmislimo što svatko od nas može učiniti da oni koji primaju sakramente,

VILIM GRBAC

na nama vide radost vjere, vide smisao života za prave vrijednosti.

Jedino se tako možemo nadati da će i nakon krizme, barem tu i tamo, neki od naših krizmanika ostati povezani s Crkvom pa i sudjelujući na sv. misama. I to ne radi potpisa ili pečata jer oni sada više ne pomažu. Svojim ćemo primjerom svi mi koji smo davno pričešćeni i krizmani dati najljepši pečat i potpis mladima koji danas proživljavaju najosjetljivije razdoblje svoga života. Imamo dakako i milost da gledamo upravo ove godine na lik služe Božjeg Miroslava Bulešića, svjedoka vjere. Njegov lik, njegova hrabrost i odlučnost u življenju vjere u teškim vremenima može i današnjim mladima biti pravi poticaj i primjer. Molimo zagovor služe Božjega Miroslava Bulešića da svojim primjerom praktiči naše krizmanike, sada i u budućem njihovu životu.

Znanstveni simpozij o Milanskom ediktu i sv. Ćirilu i Metodu

Beograd – Zaključujući Međunarodni znanstveni simpozij o 1700. obljetnici Milanskog edikta i 1150. obljetnici dolaska sv. braće Ćirila i Metoda u Panoniju, koji se pod gesлом „Za slobodu nas Krist oslobođi. Nova evangelizacija u svjetlu djelovanja sv. braće Ćirila i Metoda”, od 18. do 20. travnja održavao u Srijemskoj Mitrovici i Beogradu, a u organizaciji Beogradske nadbiskupije, Srijemske biskupije i Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu, uz sudjelovanje Pravoslavnoga bogoslovnog fakulteta u Beogradu i predavača iz pet država regije: Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Srbije i Italije, upućeno je priopćenje za javnost, koje je predstavio prodekan KBF-a u Đakovu prof. dr. sc. Vladimir Dugalić. „Nova evangelizacija i danas treba i mora biti nadahnuta primjerom i djelovanjem Sv. Braće te, polazeći od shvaćanja mentaliteta današnjeg čovjeka, osobito u svjetlu čitanja znakova vremena, poziva kršćane na snažnije osobno svjedočenje vjere, angažirani katekumenat i katehezu uranjujući u liturgijsko-sakramentalni život prianjanjem srca te gradeći zajedništvo mjesne Crkve pozvano je prožimati kulturu svjetom Riječi Božje i uskvarati samo društvo evangeljem. Nužnost autoevangelizacije Crkve postaje tako zahtjev vremena kako bi se smanjio vjerski indiferentizam i raskorak između života i vjere. Svjesni smo da je Riječ Božja tvrda beseda (usp. Iv 6, 60), da poziva na dosljedno naslijedovanje Krista, te da ima i onih koji će se pokolebiti i neće smoci snage i hrabrosti ići tim putem. Stoga molimo Gospodina da nas to ne obeshrabi, već da prožeti Petrovim pitanjem „Gospodine, kome da idemo?” (Iv 6, 68) snažno isповijedamo da samo Krist ima riječi života vječnoga”, piše, među ostalim, u priopćenju koje potpisuju organizatori Simpozija, beogradski nadbiskup Stanislav Hočevar, srijemski biskup Đuro Gašparović te dekan KBF-a u Đakovu prof. dr. sc. Pero Aračić. U priopćenju se izražava i radost „što duh jedinstva i zajedništva koji su promicala Sv. braća i danas živi na ovim prostorima”. Milanski edikt je uredba koju su 313. u Milatu zajednički proglašili Konstantin I. Veliki, tada tetrarh Zapada i Licinije, tetrarh istoka, čime je označen kraj vjerskih progona u Rimskom Carstvu. (IKA/TU/L)

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulsko biskupije

Glavni urednik:

Vilim Grbac

Zamjenik glavnog urednika:

Željko Mrak

Uredništvo: Blaž Bošnjaković, Ana Cvitan, Vilim Grbac, Ilija Jakovljević, Tomislav Milohanić, Željko Mrak

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-863, ldonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Grafičko oblikovanje i priprema: David Ivić

Tisk/Nakladnik:

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Žiro račun: 2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovница: Sv. pričest u Pazinu

STOŽERNI DOKUMENTI II. VATIKANSKOG SABORA

LUKA PRANJIĆ

Svi su koncilski dokumenti iznimno i podjednako važni te upravo njihova skupnost daje Saboru pravu vrijednost, ipak, valja izdvojiti neke, koje s pravom možemo nazvati "stupovima" Sabora, a koji su u bitnome ocrtali "konture" postkoncilske Crkve. U prvoj su redu to četiri konstitucije: *Sacrosanctum concilium*, *Lumen gentium*, *Dei Verbum* i *Gaudium et spes*. Ove konstitucije, kao uostalom i Sabor uopće, ne donose ništa "novo" i neviđeno, štoviše, teže ponovnom otkrivanju "zaboravljenoga" blaga iz vremena prvotne Crkve.

Ad fontes – na izvore

Nikakav revolucionarni prevrat, nikakve senzacije, nikakav radikalni iskorak u stvarnosti ne obilježavaju Sabor, upravo suprotno; možemo reći da je II. vatikanski koncil "najregresivistički" Sabor u povijesti Crkve jer "vraća" Crkvu na same početke, na izvore – *ad fontes*. Vrijeme je zanimljiv fenomen, vrijeme mijenja stvarnost te čovjek, bojeći se promjene, želi vrijeme zaustaviti, želi, opirući se, zaustaviti promjenu. Upravo se tada vrijeme na čudan i ironičan način poigrava s čovjekom tako da sporedno pretvara u bitno, a bitno u sporedno. Nije li upravo to bio glavni Isusov privor "tradicionalnim" i "konzervativnim" farizejima? I Crkva je, s vremenom, protiv kojega nitko ne dobiva bitku, sve više počela nalikovati Marti, koja je, čineći doduše što je potrebno, zaboravila bitno, te bojeći se ići u korak s vremenom, bojeći se promjene, bitno zamijenila sporednim, a sporedno bitnim. Posljedica su takvog procesa "natruhe vremena", tako sporedne – potrebne stvari prekriju i uguše bitne – nužne.

Evangelizirani evangelizatori

Konstitucija *Dei Verbum* potiče na ponovno otkrivanje važnosti Riječi Božje u životu kršćana i liturgiji, ističući njenu "središnjost" i presudnost na putu trajne kršćanske formacije koja za cilj ima "zrelost vjere". Kršćani osposobljeni u "školi Riječi Božje" postaju *evangelizirani evangelizatori*; isprva slušatelji, potom vršitelji i na kraju navjestitelji Riječi Božje, *uvijek spremni*

Drugi vatikanski koncil
Dokumenti

Krkanska sedamost

na odgovor svakomu tko zatraži razlog nade koja je u njima. (1 Pet 3,15)

Liturgija – djelo naroda

Dокумент Sabora koji je u Crkvi za ishod imao najvidljiviju promjenu je svakako *Sacrosanctum Concilium*. Tom je konstitucijom obnovljena liturgija, ponavljaju obnovljena, ne reformirana, kako neki naglašavaju. Liturgija ponovno postaje, kako i sama grčka riječ kaže, *djelo naroda*, budući da ju narod, na svome jeziku, ponovno razumije te u njoj može imati udjela. Božji narod pozvan je aktivno *su - djelovati* u liturgijskim činima Crkve, a ne samo pasivno promatrati iste. (*Participatio actuosa*) Sabor ovim dokumentom naglašava da je liturgija, a na poseban način sama Euharistija, izvor i vrhunac (*fons et culmen*) kršćanskog života i djelovanja.

Crkva – zajednica

U dokumentu *Lumen Gentium*, kao i u ostalim dokumentima Sabora, naglašava se *zajedničarska dimenzija* Crkve. Ona nije samo savršeno hijerarhijsko društvo u kojem svatko nalazi svoje mjesto, već je u prvom redu zajednica. Crkva se u svojoj pojavnosti ne iscrpljuje samo na ono vidljivo, ona je "znak i oruđe" najtješnjeg sjedinjenja ljudskoga roda s Bogom. (*Signum et instrumentum in-time unionis cum Deo*). Temeljni principi na kojima počiva zdrava Crkva jesu sinodalitet i supsidijarnost. Riječ *syn - hodos* znači *zajednički hod*. Svi članovi Crkve zajednički hodaju, idu i kreću se, doduše, svatko u službi koja mu je povjerena. Sinodalitet Crkve očituje se u *sinodi biskupa* i *biskupijskim sinodama* (dvije različite stvari) te najpotpunije i najizravnije u *Saboru*. Sinodalitet počiva na onoj drevnoj izreci crkvenih otaca: "Ono što se sviju tiče, od sviju treba biti potvrđeno." Drugi bitan princip unutarnjeg života Crkve jest *supsidijarnost*: ono što može učiniti i odlučiti netko na nižoj razini, ne treba prepostavljeni na višoj razini. Supsidijarnost nije ništa drugo nego izraz međusobnog povjerenja ljudi u raznim crkvenim službama, kao i izraz povjerenja u čovjeka uopće. Iako Crkva nije i ne može biti *demokracija*, prava demokratičnost često je vidljivija u životu Crkve negoli u mnogim liberalnim "demokracijama" zapadnog svijeta.

Čovjek u nebu - konačno

✉ BLAŽ BOŠNJAČKOVIĆ

Kršćanstvo od svih religija najviše i najcjelovitije poštuje ljudsko tijelo: niti ga proklinje niti ga pretvara u idola. U kršćanstvu Bog spašava cijelog čovjeka: u zdravlju i bolesti, ljepoti i nakaznosti, snazi i slabosti, u cjelini i dijelovima.

Četrdeset je dana prethodilo proslavi našeg najvećeg blagdana. Isto vrijeme priprave od četrdeset dana slijedi poslije najvećeg blagdana. Tijekom tog vremena Isus pripravlja svoje na novi život bez Njegove vidljive prisutnosti. Naime, četrdeseti dan po svom uskrsnuću Isus je dušom i tijelom uzašao na (u) nebo k svojim Ocu. Konačno se ostvarilo ono što su – doduše zločesto – htjeli ljudi gradeći Babilonsku kulu: da dođu tijelom u (na) nebo.

I što su htjeli svi oholi kraljevi i carevi proglašujući sebe božanstvom ili tražeći od podanika prema sebi odnos i stav kakav se iskazuje božanstvu. Biti kao Bog! Biti jedno s Bogom. Zauzeti mjesto Božje. Ta oholja, đavolska, težnja ubaćena u srce čovječe, kao zavist prema Bogu, u dnu nosi u sebi jeku stvaranja: „Učinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična!“ Taj veličanstveni usklik đavao prerađuje u lošu izvedbu na krilima oholosti i samodopadnosti. Tek kad Isus uzme „ljudski slučaj u svoje ruke“ ostvaruje izvornu zamisao, ali kroz poniznost, služenje i predanje do smrti. Ova ljubav jest odraz (slika) Božje ljubavi. Tek u Isusu čovjek postaje čista slika Božja. Bog tu ljubav nagrađuje uskrsnućem i preobražajem. Takvo – potpuno biće – Bog uzdiže na nebesa „sebi zdesna“, tj. priznaje ga sebi jednakim, Bogom. Uzašaće je blagdan koji nam svjedoči da je čitav čovjek spašen: ne samo um i duša – ono nešto „čisto“ u nama nego i naše tijelo koje je „prljavo“, „uprljano strastima“ i ograničeno u fizičkom, duhovnom i duševnom smislu. Zato, kako već neki rekoše, kršćanstvo od svih religija najviše i najcjelovitije poštuje ljudsko tijelo: niti ga proklinje niti ga pretvara u idola. U kršćanstvu Bog spašava cijelog čovjeka: u

zdravlju i bolesti, ljepoti i nakaznosti, snazi i slabosti, u cjelini i dijelovima.

Tijekom četrdeset dana po Uskrsu, Isus pripravlja ne sebe nego učenike na novo čudo: svoju nevidljivu prisutnost među njima, i na svoju fizičku odsutnost. Samim tim što se povremeno i iznenada pojavljuje, privikava ih na svoju odsutnost. U isto vrijeme privikava ih na svoju prisutnost iako ga ne vide. Odjednom se pojavljuje – „stvori se“ i isto tako „ode“. Kad se pojavi, nije potreban izvješća o onome što su učenici i žena razgovarali, radili i misili. On to zna na način nekoga tko je cijelo vrijeme prisutan. Zato Njegova odsutnost znači još dublju prisutnost. Tako uči Jedenastoricu (i ostale učenike) i žene da je, iako nevidljiv, stalno prisutan, ali ne na zastrašljiv, uhodnički i špijunki način. On je tu prisutan da im pomogne, da ih štiti, brani, daje im sigurnost. Svako to ukazanje jest čudo. On se javlja u različitom fizičkom obliju tako da ga oni ne prepoznaju dok ne progovori ili učini neki njima poznati znak: lomljenje kruha u Emausu, nezapamćen ulov ribe mrežom u sunčano jutro, „pokaza im ruke i rebra“. Odlazeći, poručuje im: „Jer ja sam s vama do svršetka svijeta!“

REFERENDUM

ili sumrak demokracije

 JOSIP GRBAC

Crkva se, od uspostave moderne demokracije, zalagala za što jaču ulogu građanina pojedinca u političkom odlučivanju. Ovo zalaganje proizlazi iz uvjerenja kako je temeljna funkcija politike služenje općem dobru, a ono se tiče dobra svih građana, kako na nacionalnoj, tako i na regionalnoj razini. Nikakva borba za vlast ili nekakva partitokracija ne može istinskoj politici oduzeti ovu temeljnu funkciju. Svaki ovakav pokušaj završio bi u jednoumlju i totalitarizmu. Opće dobro, pak, nije samo materijalna dobrobit, nego obuhvaća i one vrijednosti za koje se opredijelila većina građana jedne zemlje. Iako ova teza izgleda kristalno jasna, u Hrvatskoj izgleda nije tako.

Neučinkovito civilno društvo

Naime, s obzirom da, očito, službena politika zaboravlja tu svoju temeljnu funkciju, postoje dva temeljena načina kako građani mogu izboriti nekakvu svoju ulogu u političkom životu. Jedan je njihovo uključivanje u civilno društvo, osnivanje raznih nevladinih udruženja koje će biti protuteža službenoj politike kada postane očito da ova ne promiče zajedničko dobro. Ovaj se način u Hrvatskoj nije pokazao učinkovitim, ponajprije stoga jer su mnoge i one najglasnije civilne udruženja samo produžena ruka službenoj politike i vode se načelom da ne diraju u tanjur iz kojega mogu dobro i besplatno jesti. Taj je lonac državnog proračuna iz kojega dobivaju novac koji opet, po vlastitom nahođenju, dijeli službenu politiku. To su građani prepoznali pa ih se neznatno mali broj uključuje u udruge civilnog društva.

Apsurd referendumu

Drugi je način referendum. To je u neku ruku najizravniji način kako građani mogu aktivno sudjelovati u političkom odlučivanju. U Hrvatskoj, međutim, ni ovaj

način ne postiže gotovo nikakve rezultate. Već je odavno politika tako ustrojila Zakon o referendumu da izjašnjavanja putem referendumu ne mogu gotovo nikada uspjeti. Kada je u pitanju referendum na razini države, onaj koji promiče službena vlast, onda je dovoljno da „za“ glasuje većina, bez obzira koliko je građana izašlo na izbore. Kada se radi o pitanjima lokalnog značenja, potrebno je da na referendum izađe više od pola onih koji imaju pravo glasa. Ova je odredba jednostavan apsurd i institut stvoren kako bi se „legalno“ moglo onemogućiti bilo kakvo izjašnjavanje građana, čak i u pitanjima koja se tiču općega dobra dotične lokalne zajednice. Kao da se pojmom „opće dobro“ odnosi samo na strateška pitanja od nacionalne važnosti, a ne na opće dobro nekoga grada ili općine.

Ljudska prava u pitanju

Zorni je primjer tog apsurda usporedba između referendumu za pristupanje Hrvatske Europskoj uniji kada je referendum uspio iako je na izbore izašla debela manjina građana, a referendum o golfu na Srdu iz istih razloga nije uspio. Možemo se lako staviti u kožu građana Dubrovnika koji nemoćno promatraju kako se nad njihovim glavama ostvaruje neki projekt inozemnih tajkuna. Netko će reći da su sami krivi jer nisu izašli na referendum. No, mnogi nisu izašli ni na referendum o pristupanju EU pa se nitko na to nije obazirao. Jednom riječju, ili izađemo na referendum ili ne izađemo, u aktualnoj hrvatskoj politici ne predstavljamo ništa. Netko će reći da živimo u demokratskoj državi. Čudno, kada inozemna izvješća govore o stanju ljudskih prava u Hrvatskoj, dok pomno prate i najmanje kršenje tog prava u odnosu na manjine, ovu referendumsku činjenicu i ne spominju.

Nužna promjena građanske svijesti

Nužno je nešto promijeniti u Hrvatskoj po tom pitanju. Pred nama je još jedno prikupljanje potpisa za referendum na kojemu ćemo moći odgovoriti na pitanje: *Jeste li za to da se u Ustav Republike Hrvatske uneće odredba po kojoj je brak životna zajednica žene i muškarca?* Potpisi se prikupljaju od 12. do 26. svibnja. Nakon svega što se događalo oko nedemokratski nametnutog modela spolnog odgoja djece u školama, svakom građaninu, pogotovo kršćaninu, jasno je kako je odgovor na to pitanje izuzetno važan. Ovdje se čak ne radi o zaštiti interesa općega dobra lokalne zajednice, nego o zaštiti vrijednosti na kojima počiva svako zdravo društvo. No, što je itekako važno, sudjelovanjem na tom referendumu, mogli bismo prekinuti savaj apsurd koji se dogodio s referendumom u Dubrovniku. Mogli bismo pokazati da nitko nema pravo nekim zakonom tako drastično ograničiti izravno izjašnjavanje građana o nekim važnim pitanjima, kao što je to slučaj danas u Hrvatskoj. Ovaj bi referendum trebao pokrenuti proces buđenja javnosti, pogotovo kada su u pitanju neke temeljne odrednice razvoja zemlje. Radi se o uspostavi jedne nove, demokratske političke kulture. Politika, u kojoj samo uska elita odabranih ljudi ili lobija vodi glavnu riječ, mora postati stvar prošlosti.

„Jadranski carrousel“

PULA Povodom Svjetskog dana knjige, u ponedjeljak 22. travnja u pulskoj Knjižari Petit, nadomak pulske Katedrale, književnik Daniel Načinović, autor dubokog vjerskog nadahnuća, održao je glazbeno-poetski program naziva „Jadranski carrousel“. U svojoj je maniri poete i glazbenika jedinstvenog, prepoznatljivog pečata, svojim notama i stihovima satkao još jedan lijepi kolaž o ribarima, batanama, barkama, Eufragijani, Areni i kažunu, i drugim draguljima našega poluotoka. Modernim aranžmanima starih pjesama odao je počast Hanibalu Luciću, Đori Držiću i Tinu Ujeviću. O povijesti kršćanstva na ovim prostorima progovorio je stihovima „Lav u kavezu“ i „Lucerna“ iz knjige „Uvojci zlatnoga runa“.

Umjetnički doživljaj večeri obogaćen je skećom „Dialogue“ u izvedbi članova pulske glumačke družine Go-GoWrighters, a posebnu notu večeri dao je Lenko Uravić impresivnim scenskim govorom Lorkinih stihova. Vlasnik knjižare Petit Elmo Cvek pročitao je pjesmu Nade Pomper posvećenu Načinoviću nazvanu „Samo pjesniku je dano“. (G.K.)

Svečana proslava obnove župne crkve

ZAVRŠJE Svečanim je misnim slavljem 6. travnja 2013. u Završju proslavljena dugogodišnja obnova župne crkve. Na crkvi je temeljito obnovljen krov i restaurirane su umjetnine. Misno je slavlje predvodio biskup Dražen Kutleša, u zajedništvu s desetak svećenika. Biskup Kutleša u homiliji je govorio o važnosti vjere kod čovjeka. „Plod je vjere i ova crkva i njezina obnova“, istaknuo je Biskup te je zahvalio župniku vlač. Jukopili na zauzetosti i marljivosti oko obnove sakralne baštine na ovom području. Na kraju misnog slavlja župniku Jukopili zahvalili su istarski župan Ivan Jaković na svemu što je zajedno s biskupima Milovanom i Kutlešom učinio na očuvanju sakralne baštine te izrazio nadu da će cijelo Završje biti obnovljeno. Načelnik Općine Rino Duniš istaknuo je da su zahvaljujući župniku Jukopili sačuvani svi sakralni objekti te mu u ime Općine uručio svećani poklon prigodom četrdesete obljetnice svećeničke službe i župničke službe u Završju. Na kraju misnog slavlja župnik je svima zahvalio i poželio da ovu materijalnu obnovu prati i ona duhovna kako bi se zaliječile sve rane na ovim područjima koje su nastale u Drugom svjetskom ratu, napose u poraću. Misno je slavlje svojim pjevanjem uveličao župni zbor, uz svečano sviranje orguljaša Daniela Circote i Mauricija Brosola. (I.J.)

Proslava sv. Jurja

OPRTALJ Misno slavlje predvodio je biskup Ivan Milovan u zajedništvu desetak svećenika. Biskup je u homiliji govorio u mučeništvu sv. Jurja, ali i istarskom mučeniku Miroslavu Bulešiću koji će biti 28. rujna ove godine u Pulskoj areni proglašen blaženim. Biskup je istaknuo da je Bulešić žrtva komunističkog režima koji je nakon rata progonio vjernike i crkvene pastire. Bulešić je svima praštao i molio da ga Bog učini dostojnim mučeništva. Na kraju misnog slavlja biskup je čestitao župniku vlač. Anti Jukopili četrdeset godina svećeničke službe te mu zahvalio za sve što čini na očuvanju vjerskog i kulturnog identiteta na ovom području. Župnik Jukopila se zahvalio biskupu Milovanu i svima na čestitkama te istaknuo važnost svećeničkog, ali i župničkog zajedništva u življenu kršćanske vjere. Misno slavlje uveličao je župni zbor pod vodstvom orguljaša Denia Basanežea. (I.J.)

“Vrsar - poviješću i zbiljom”

Usubotu 27. travnja, u vrsarskome hotelu „Pineta“, predstavljena je knjiga „Vrsar - poviješću i zbiljom“. Tim činom okončan je četverogodišnji znanstveno-istraživački i nakladnički projekt čiji je cilj bio dubinski i analitički istražiti i u monografiji dokumentirati povijest i sadašnjost Vrsara. Knjiga je predstavljena u nazočnosti stotinjak Vrsarana i njihovih gostiju, uz vođenje Marina Grgete, pročelnika Jedinstvenog upravnog odjela Općine Vrsar. U uvodnom izlaganju vrsarski načelnik Franko Štifanić istaknuo je važnost i vrijednost ove za Vrsar kapitalne monografije rekavši da ona zasigurno pripada među pet najznačajnijih realiziranih projekata Općine Vrsar. Načelnik Štifanić izrazio je zahvalnost svim suradnicima na projektu monografije koji su predanim radom tijekom četiriju godina pridonijeli da Vrsar dobije stručnu analizu svoje povijesti i sadašnjosti koja će biti na ponos svih koji ovde žive.

O općim i tehničkim obilježjima knjige govorio je Ivan Palčić, grafički urednik knjige i član uredničkoga vijeća, napomenuvši da knjiga ima 640 stranica, 150 grafičkih priloga, 850 bilježaka, 30 tablica. U izlaganju je slušatelje proveo kroz 26 poglavljja koji opisuju život ljudi na području Vrsara, Gradine i Sv. Mihovila nad Limom od prapovijesti do danas. Povijesni dio započinje opisom vremena prije otprilike 4000 godina, a svakako treba nagnjeti da su istraživanja za taj projekt dovela i do otkrivanja dosad historiografski posve neobrađenih pretpovijesnih tumula

na području sela Marasi, nedaleko Gradiće. Rad na projektu doveo je do otkrića i mnogih dosad posve neobrađenih povijesnih dokumenta, ovom je prilikom stručno obrađeno 70-ak povjesnih isprava o crkvenoj i svjetovnoj povijesti Vrsara. Grafičko oblikovanje omota izradili su Walter Sirotić i Dinko Tolić, a zbog korištenja tkanja jute za oblaganje korica, svaki je primjerak unikat, naglasio je Palčić, te objasnio da se na naslovni crvenim slovima, poput crvene istarske zemlje, nalaze svi povijesni nazivi Vrsara, a sam naslov knjige izrađen je u tehniči staroga srebra.

Zatim je riječ prepustena doc. dr. sc. Ivanu Milotiću, uredniku knjige, koji je opisao početak rada na ovome projektu tijekom sređivanja vrsarskog župnog arhiva kada se ukazala potreba da se vrijedna saznanja o Vrsaru i okolicu objave u koherentnoj monografiji. Urednik je naglasio multidisciplinarnost knjige koja se ogleda u osmorici njezinih autora različitih profila i znanstvenih interesa (pravnika, crkvenih pravnika, ekonomista, politologa, demografa, jezikoslovaca, povjesničara), ali i glede 40-ak osoba koje su sudjelovale na ovome projektu u svojstvu konzultantan i pomoćnika. Knjiga sadrži povijesne i suvremene teme te rezultate diplomatičkih, terenskih i bibliografskih istraživanja, a osobito su istaknute teme o prapovijesti, antici, ranom srednjovjekovlju, vrsarskome kamenu, vrsarskome statutu, srednjovjekovnim ispravama, turizmu, mozaicima, sakralnoj baštini, grbu, municipalnim institucijama, demografiji, razvoju današnje

Općine Vrsar i kulturno-umjetničkom stvaralaštvu (Džamonja, Murtić, sakralna zbirka, Međunarodna studentska kiparska škola Montraker). U izlaganju je urednik zahvalio načelniku Franku Štifaniću i predsjedniku općinskog vijeća Franku Matukini, pročelniku Jedinstvenog upravnog odjela Marinu Grgeti, direktorici vrsarskog TZ-a Nataliji Vugrinec i vrsarskome župniku mr. sc. Linu Zohilu koji su bitno pridonijeli nastanku ovoga djela.

Glazbeni obol svečanosti dao je pjevački zbor Mendule iz Vrsara pod ravnateljem Tome Njegovana, a zatim je na zadovoljstvo svih druženje uz prigodne razgovore nastavljeno u predvorju hotela „Pineta“.(I. M., G. K.)

Pričest je zajedništvo

Tri su sakramenta inicijacije, tj. uvođenja u cjelovitost kršćanske vjere: krštenje, euharistija (pričest) i krizma. Krštenjem čovjek postaje član naroda Božjega, zajednice. Uključuje se, pridružuje se zajednici da bi živio životom te zajednice. Zajednica se tome raduje. Ova zajednica živi od duhovne hrane koja gradi zajedništvo, a to je euharistija. Euharistija čini duhovno povezivanje među onima koji je primaju. Zato oni koji blagaju Tijelo Kristovo i piju njegovu Krv primaju jedan te isti Duh koji ih čini mističnim Tijelom Kristovim – Crkvom. Tko ne razlikuje običan kruh, pecivo, keks ili čips, s jedne strane, i Tijelo Kristovo u posvećenoj hostiji, s druge strane, ne može se pričestiti iako je kršten. Smatra se da su djeca od 10 godina starosti sposobna rečeno razlikovati pa im se redovito u toj dobi daje prvi put pričest, zato ju zovemo prva sveta pričest. Zajednica se tome veseli i želi da taj događaj djeca

pamte za sav život. Zato je i u crkvi i kod obiteljskog stola svečano raspoloženje.

Ne smije se pobrati pojmove: nije najvažnije dijete koje prima pričest, nego pričest koju ono prima, a to je sam Isus Krist pod prilikama kruha. Zato bi ako je ikako moguće, svi članovi obitelji trebali zajedno s djetetom primiti pričest jer to je pravo zajedništvo. Ako nisu zato spremni iz nekih razloga, onda trebaju dati važnost Isusu koga je dijete primilo i to dati djetetu na znanje. Zato je neumjesno kupovati djetetu darove (nagrade) zato što se pričestilo jer pričest nije nikakav uspjeh za koji bi trebalo dati priznanje. Neumjesno je fotografirati dijete u bezbroj pozna kao da ono sada nešto glumi (prva uloga!). Naposljetku, neumjesno je napraviti gozbu kao da je vjenčanje te tu gozbu pretvoriti u neumjerenost u jelu i piću i raskalašenoj zabavi. Nepravedno je prema djetetu da roditelji sazivaju svoje društvo (rod i ostale) kako bi se na račun djeteta oni zabavljali.

Nepravedno je da roditelji djetetu sazivaju društvo (kao za rođendan) pa ga time opterećuju (utažujući preko djetetovih leđa svoje ambicije). I na kraju, nepravedno je da sljedeće dane roditelji kukaju kako su se istrošili, kako je sve skupo i slično. Prva pričest ne košta ništa više od malo boljeg ručka, a sve su ostalo tereti koje ne nameće ni Isus ni Crkva nego neosvješteni vjernici sami sebi. Neka slavlje prve pričesti bude djetetu zajedništvo, a ne izolacija u posebnost, odvojenost od drugih (da se ne zaprlja, ne zalije sokom, umrlja hranom, pristoјno sjedi za stolom, ne priča punim ustima, itd.). „Pustite malene k meni“, kaže Isus. „A gdje je tu On?“ pitate se. U zajednici. Onda, pustite dijete u zajednicu. Dragi roditelji, sjetite se svoga djetinjstva i koliko i što i tko vas je u tim prilikama radovalo pa ćeće dobro znati tko i što vašem djetetu taj dan ne treba. (Blaž Bošnjaković)

Uskrsni koncert

SV. LOVREČ Na Bijelu nedjelju, točnije 7. travnja, u župnoj crkvi svetog Martina u Svetom Lovreču održan je Uskrsni koncert limene glazbe – puhačkog orkestra KUD-a Matka Luginje iz Sv. Lovreča. Crkvu su, osim publike, ispunile melodije sakralnih i klasičnih djela namijenjenih puhačkim orkestrima, a repertoar je spremio i s članovima KUD-a uvježbao i izveo dirigent, maestro Petar Janko. Zanimljivo je to kako će orkestar sljedeće godine proslaviti 130. obljetnicu neprekinitog djelovanja što ga čini orkestrom koji ima najdugovječniju neprekinitu tradiciju muziciranja u Istri. (L)

Plovno hodočašće Sv. Jurju

VRSAR U utorak 23. travnja morškim hodočašćem na otok sv. Jurja u Vrsaru svećano je proslavljen blagdan tog ranokršćanskog mučenika. Svećano misno slavlje ispred drevne crkvice iz 9. stoljeća na istoimenom otoku u vrsarskom akvatoriju predvodio je porečki dekan i župnik porečke katedralne župe preč. Željko Zec uz koncelebraciju o. Drage Marića i domaćeg vrsarskog župnika Lina Zohila. Okupljanje je započelo na vrsarskoj rivi, na velikom molu, u poslijepodnevnim satima, da bi zatim s pet brodica i čamaca, stavljenih na raspolaganje od strane lokalnih ribara, svi hodočasnici, oko 250, bili prevezeni na otok sv. Jurja. Nakon okupljanja ispred crkve hodočasnici su, predvođeni križem, te djecom, svećenicima i zborom, krenuli u ophod lijeve strane otoka kružnom šetnicom kroz gusto mediteransko raslinje. Pješačenje je popraćeno pobožnošću Krunice i prigodnim marijanskim pjesmama. Po povratku do crkvice uslijedilo je svećano euharistijsko misno slavlje koje je pjevanjem uzveličao župni zbor. Vlč. Zohil je na početku misnog slavlja pozdravio sve okupljene vjernike, među kojima je osim domaćih vjernika vrsarske župe bilo mnogo gostiju iz cijelog Porečkog dekanata, te iz južnih župa Umaško-oprtaljskog dekanata, a zahvaljujući odgovarajućoj višejezičnoj promidžbi po recepcijama hotela i kampova, pozivu na hodočašće odazvalo se i nekoliko talijanskih, njemačkih i čeških obitelji koje trenutno borave u Vrsaru.

„S ponosom stojimo pored ove crkve izgrađene na stijeni“, rekao je preč. Zec

u svom uvodnom pozdravu, taj je kamen simbol čvrste vjere koju je Duh Sveti proprio od vremena mučeništva sv. Jurja sve do današnjih dana.

U prigodnoj nadahnutoj homiliji predslavitelj je prije svega istaknuo pohvalu što je na hodočašću, uz odrasle, sudjelovalo i četrdesetak djece, koji su, istaknuo je, budućnost ovoga grada i ovoga kraja, te posebno zahvalio roditeljima na brizi da djeci i primjerom prenesu osjećaj za poštivanje ovakvih lijepih vjerskih tradicija. S obzirom da je sv. Juraj bio rimski vojnik kršćanin, tijekom povijesti, a napose za vrijeme križarskih ratova, vrlo ga se često uzimalo za zaštitnika vojnih postrojbi, sakralnih građevina, ali i građova pa i čitavih država. U toj povjesnoj epohi nastaje običaj prikazivanja sv. Jurja kao konjanika koji ubija zmaja, simbol zla.

Na području Porečke i Pulskog biskupije sv.

Juraj se časti u Rovinju gdje je, uz sv. Eufe-

miju, suzaštitnik grada, zatim u Oprtlju, Boljunu i Starom Pazinu.

Na kraju misnog slavlja župnik je zahvalio svima koji su na bilo koji način sudjelovali u realizaciji ovog hodočašća, a napose gradskoj komunalnoj službi zahvaljujući kojoj je, tijekom proteklih dviju godina probijena kružna šetnica kroz gusto mediteransku vegetaciju oko cijelog otoka. Zahvalio je zatim ribarima za prijevoz do otoka te Općinskom poglavarnstvu i mjesnom uredu Turističke zajednice na pomoći u organizaciji druženja na rivi nakon hodočašća. Pohvalu realizaciji duhovno-molitvenih sadržaja u prirodi izrazio je i dekan, naglasivši, osim sv. Jurja, hodočašće i križni put „Ka sv. Andriji“.

Po povratku s otoka uslijedila je zabava i druženje uz glazbu i prigodna jela. (G. Krizman)

Pramaliće

VRASAR U bazilici sv. Marije od Mora 13. travnja održan je peti po redu glazbeni susret „Pramaliće“, koji pjesmom i plesom želi slaviti radost i zajedništvo te pozdraviti proljeće. Iako se ove godine proljeće dugo čekalo, njegov dolazak Vrsarani i njihovi gosti proslavili su na način koji *pramaliće* zaista i zaslužuje. Domaćin i organizator, pjevački zbor Mendule, ugostio je folklorne skupine OŠ Vladimira Nazora iz Vrsara, KUD Matko

Laginja iz Sv. Lovreča, KUD Mate Balota iz Raklja, ženski pjevački zbor Rogaska Slatina iz Slovenije, te violinista, mladog glazbenika iz Poreča – Petra Njegovana. Saroliki program dao je naslutiti buđenje prirode i svega onog dobrog i lijepog u nama. Već tradicionalno, kao himnu susreta, zborašice Mendule zapjevale su pjesmu Mate Balote „Pramaliće“ koju je uglazio Bruno Krajcar, a koja svojim stihovima opisuje ljepotu istarskog proljeća. (L.)

BRUNO KRAJCAR

akademski glazbenik, skladatelj

Bruno Krajcar njeguje jedinstveni glazbeni izričaj u kojem spaja naizgled nespojivo: univerzalni glazbeni jezik razumljiv cijelom svijetu s tradicijskim glazbenim elementima Istre i Kvarnera. Redovni je član Hrvatskog društva skladatelja, Hrvatskog društva glazbenih umjetnika, Hrvatskog novinarskog društva te predsjednik Hrvatske glazbene unije Istarske županije.

PRIPREMIO ŽELJKO MRAK

L: Vaši glazbeni počeci jesu u rodnoj Puli, a nastavljaju se u

Ljubljani. Možemo li za Vas reći da ste glazbenik od rođenja?

Od rastao sam u glazbenoj obitelji, okružen pjesmom i brojnim instrumentima moje starije braće.

To je sigurno imalo utjecaj na moj životni put. Uz to česta obiteljska druženja uvijek su bila ispunjena pjesmom. Isto tako, u pulskoj župi svetog Josipa, kojoj i danas pripadam, započeo sam još u najranijem djetinjstvu, uz starije prijatelja iz župe Vjekoslava Rojnića, svirati gitaru na misnim slavlјima.

Koliko se sjećam, bilo je to u trećem ili četvrtom razredu osnovne škole. I odmah od samog početka potreba za stvaranjem svojih melodija, koje su kasnije postale pjesme. Usprедno s gitarom svirao sam i bubnjeve koje sam uz braću počeo svirati prije početka školskog glazbenog obrazovanja. U trećem razredu osnovne škole počeo sam s pohadanjem Osnovne glazbene škole I. M. Ronjova u kojoj sam kasnije nakon diplome u Ljubljani bio tri godine profesor.

L: Surađujete s eminentnim glazbenicima i nastupate na

brojnim koncertima u zemlji i inozemstvu?

Glazba je najljepši komunikator i prirodno je da putem glazbe stvaramo nova prijateljstva, a glazbena prijateljstva, pak, rađaju novu glazbu koja u jednoj interakciji obogaćuje istovremeno i izvođača i slušatelja. Mene je glazbeni put doveo do brojnih lijepih i plodonosnih suradnji s izvršnim glazbenicima iz zemlje i inozemstva. Glazba mi je priuštila i puno putovanja i koncerata, od Amerike pa do različitih zemalja Europe i svijeta.

L: Zavičajna tradicijska kultura važno je područje Vašeg angažiranja?

Kao što stablo ne može stvoriti lijepu krošnju ako nema duboke korijene, tako ni glazbeno stvaralaštvo ne može stvoriti nešto prepoznatljivo i jedinstveno ako ne poštujemo svoje tradicijsko naslijede. A Istra – krasotica, rekao bih, ima toliko toga iz svoje bogate baštine, sačuvane u životu obliku koja je ne samo naša vrijednost, već je dio svjetskog kulturnog blaga. Proučavajući povijest glazbe, mislim da mi je bilo genetski predodređeno da posegnem

i kantautor

u tu škrinjicu i što više toga podarim svjetu u suvremenom glazbenom kontekstu.

L: Glazbeni ste urednik, radijski voditelj i novinar Radio Pule, producent, etnomuzikolog, studijski glazbenik, multiinstrumentalist, jesmo li nešto izostavili?

Mislim da svestranost pomaže u održavanju entuzijazma koji daje stvaralaštvo onu potrebnu energiju da budeš kreativan i autentičan, a u mom slučaju svestranost pomaže i u održavanju egzistencije. To mi omogućava da moj skladateljski rad nije opterećen komercijalnim poticajima, već mogu stvarati glazbu iz srca poštujуći umjetničke kriterije koja, na žalost, na tržištu često nije prepoznata.

L: Dobitnik ste brojnih nagrada. Možete li izdvojiti najznačnije?

Svaka je nagrada poticaj i na neki način priznanje za rad, iako nagrade nisu inspiracija. Po vrijednosti glazbene struke možda bih izdvojio Porin, Status i nagradu Hrvatskog društva skladatelja "Milivoj Kebler".

"VJERA BEZ DJELA JE KAO BICIKL BEZ KOTAČA. SVJEDOČENJEM I ŽIVLJENJEM IZ LJUBAVI PREMA BOGU I LJUDIMA OSTVARUJEMO VEĆ OVDJE NA ZEMLJI KRALJEVSTVO BOŽJE. U JEDNO SAM SIGURAN, JEDINO ŠTO SE ISPLATI ČINITI U ŽIVOTU JEST ČINITI - DOBRO!"

L: Vjera je nešto što svakodnevno živite?

Vjera je prvi korak prema Bogu, a da nema Boga, ne bi bilo ni nas. Meni je vjera u Boga kao disati. Rekao bih da je to zapravo spoznaja da smo Božja djeca stvorena iz Ljubavi za Ljubav.

L: Obitelj u suvremenom društvu izložena je velikim kušnjama. Kako se oduprijeti negativnostima, ostati uspravan i to prenijeti na mlađe naraštaje?

Da bismo živjeli kršćanske vrijednosti, moramo upoznati Isusa. A Njega se upoznaje čitanjem Svetog pisma, molitvom te, kao vrhunac, primanjem ga u pričesti na svetu misi. I, naravno: vjera bez djela je kao bicikl bez kotača. Svjedočenjem i življenjem iz Ljubavi prema Bogu i ljudima ostvarujemo već ovdje na zemlji Kraljevstvo Božje. U jedno sam siguran, jedino što se isplati činiti u životu jest činiti – dobro.

L: Mnogi velikani ovoga kraja i narodni preporoditelji rekli su da kad govorimo o Istri, o svemu možemo razgovarati, ali je hrvatstvo Istre neupitno. Od

1.srpnja 2013. postajemo 28. članica Europske unije. Kako sačuvati te crvenobijele kockice i promicati ih izvan granica Hrvatske u velikoj europskoj obitelji?

Možda kao nikad prije, potrebna nam je sloga – "Naša sloga". Moramo biti složni oko temeljnih vrijednosti, ali iznad svega potrebna nam je demografska obnova bez koji sve reforme, sva nastojanja i naporci nemaju budućnost.

L: Smatrate li da su vjera, obitelj i nacionalni identitet vrednote na kojima se može graditi zdravo društvo?

A što je alternativa? Nevjera, razdor, neprepoznatljivost...?

L: Želite li čitateljima Ladonje nešto poručiti?

Bog daj sriću i zdravlje!

Obljetnica smrti Egidija Bulešića

BARBANA (ITALIJA) Na obljetnicu smrti sluge Božjega Egidija Bulešića vљ. Marijan Jelenić, dr. sc. Elvis Orbanić i dipl. prav. Patricija Žužić hodočastili su u svetište Majke Božje u Barbanu gdje počivaju njegovi posmrtni ostaci. Na svečanoj je misi bilo oko 400 njegovih štovalaca, ali su se i kasnije redale mise. Nakon mise svečana je procesija išla do kapele Ukažanja, do Egidijeva groba. Ondje su predstavnici raznih udruga izmolili molitvu, a hrvatski je molio Marijan Jelenić. Nakon mise sastao se Odbor koji se brine oko njegova groba i raznih izdanja. Zaključeno je da hrvatsko-talijansko izaslanstvo upozna novog tršćanskog biskupa o procesu beatifikacije jer je Tršćanska biskupija vodila postupak za beatifikaciju. Isto tako da se kardinala Angela Amata prigodom dolaska u Istru povodom proglašenja blaženim sluge Božjeg Miroslava Bulešića upozna s Bulešićem laikom. Isti je dan dobrotom franjevaca ugovoren da se svi pisani materijali o Egidiju Bulešiću, pohranjeni u svetištu Majke Božje Barbana, fotokopiraju i čuvaju u Državnom arhivu u Pazinu čime se omogućuje mladim istraživačima daljnje proučavanje života i djela najznamenitijeg istarskog laika. Nemalo smo ostali iznenadeni dokumentacijom o pretpostavljenom čudu koje se zbilo upravo ovog travnja sa Sonjom Moscarda iz Galižane koja je nakon operacijskog zahvata imala komplikacije opasne po život, ali je sve nestalo. Ona i molitelji za ozdravljenje čudo pripisuju Egidiju kojem su se molili. Ako Kongregacija uvaži čudo, onda je sve spremno i za Egidijevu beatifikaciju. (M. J.)

12 LADONJA

HODOČAŠĆE U SINJ I SPLIT

Usubotu 27. travnja rano ujutro krenula su puna dva autobusa hodočasnika župe sv. Pavla iz Pule u Sinj i Split. Iako su prošla svega tri sata iza ponoći, osjetili su se polet i radost što idemo ususret Gospi Sinjskoj. Nas župnik vљ. Mužina započeo je kratku molitvu, a ostali su putnici molili Radosnu krunicu. Uz dva kratka stajanja za okrepnu i obilja marijanskih pjesama, stigli smo u Sinj. Misu je predvodio naš župnik vљ. Mužina. Ljepotu misnog slavlja uzveličao je pjevački zbor naše župe. Posebnu je čar dao i voditelj zobra dr. Angelini svirajući na novim orguljama obnovljene crkve. Nakon zajedničkog fotografiranja i razgledavanja crkve imali smo mogućnost pomoliti se pred Slikom Čudotvorne Gospe. Gledajući lice naše Gospe, svatko je mogao osjetiti blag pogled koji je ulijevao mir u duše naše. Pozorno smo slušali i kratku povijest Gospine slike. Početkom 17. st. franjevcu su u obnovljeni samostan sv. Petra u Rami donijeli sliku Majke Božje, pred kojom su se molili da ih brani od najeze Turaka. Stoga slika nije bila na oltaru, nego je skrivena u jednoj udubini zida. Prije se zvala Slika Gospe od Milosti. Značajno je kako je Božja providnost čuvala ovu sliku. Samostan je bio u više navrata pljačkan, paljen i rušen, ali Slika nije nastradala. Slika se trajno nastanila u Sinju 1691. godine. Nakon ručka u Sinju stigli smo u Split, u kratak posjet splitskoj katedrali. Splitska katedrala posvećena je Uznesenju Blažene Djevice Marije, a u narodu je poznata kao katedrala sv. Dujma (Sv. Duje). Katedrala sv. Duje najstarija je katedrala na svijetu. Nakon rušenja Salone u 7. stoljeću dio stanovništva nastanio se u napuštenoj carskoj palači i Carski su mauzolej pretvorili u kršćansku crkvu. Iz srušenih bazilikula u Saloni prenijete su kosti svetih mučenika koje je Dioklecijan dao ubiti: Dujma, prvog biskupa Salone, i Anastazija, radnika. Sv. Dujam zaštitnik je grada Splita i Splitsko – makarske nadbiskupije. Svečev spomen dan 7. svibnja ujedno je i Dan grada Splita kada se održavaju liturgijske svečanosti i ostale manifestacije. Ispred sarkofaga sv. Duje nalazi se i klečalo na kojem je molio blaženi papa Ivan Pavao II. za posjeta Hrvatskoj i Splitu. Zahvaljujući razdraganim pjevačima, djeci koja su recitirala i pjevala, č.s. Mirti koja nas je duhovno uzdizala, povratak kući brzo je prošao. Čudili smo se da smo s lakoćom stigli. Duboko u srcu znali smo da nas je cijelim putem pratilo majčinski pogled pun ljubavi za svakog od nas. Hvala Ti, Gospe Sinjska! (Spomenka Bistričić)

Krizmanici i Isus

(izvadci iz sastavaka)

PRIPREMIO BLAŽ BOŠNJAKOVIĆ

Isus me naučio da ako mi se sve sruši, moram krenuti dalje jer je uvijek poslije zla neko dobro. (Mario)

Uz Isusa se osjećam sigurniji jer znam da je On uz mene. Imam osjećaj kao da sam zaštićen. Ne znam kako bih odigrao utakmicu, išao spavati, krenuo na ispit, a da se ne pomolim Isusu. (Nino)

Isus mi je uvijek dostupan prijatelj, uvijek mu se mogu obratiti ako imam neki problem o kojem ne bih željela razgovarati s nekim drugima jer me oni možda ne bi razumjeli. Oduvijek sam se divila Isusu jer se nikad nije previše obazirao na ružne komentare. (Petrica)

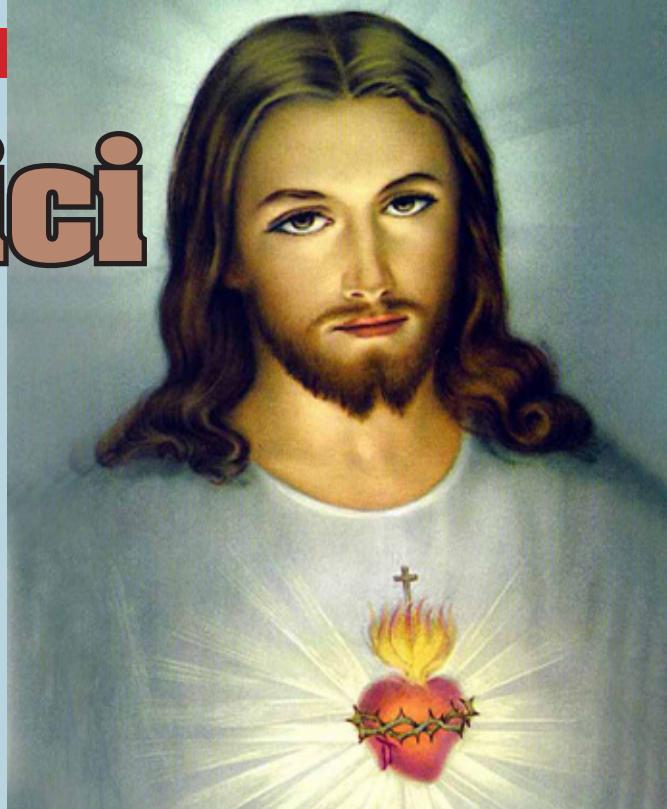
Isus je za mene svjetlo. On mi „otvara oči“ da vidim pravi put i istinu, pravedno rješenje koje tražim. (Ivana)

Za mene je Isus Krist jedna posebna, nevidljiva osoba koja je uvijek među nama svojim velikim srcem. Njemu se molim, zahvaljujem mu, idem na mise, isповijedam mu se. Ponekad kad se posvađam i kad me netko uvrjedi, sjetim se Isusa jer njega je puno ljudi povrijedilo, ali on je ipak svima oprostio pa oprostim i ja. (Nikolina)

Od Isusa učim kako biti bolja osoba i vjernik. Nitko nije poput Njega, ali bi se svi trebali truditi da postanu kao On. Ako vjerujemo u Njega, onda možemo biti sigurni da ćemo ga sresti. (Antonia)

On je na posljednjoj večeri prao noge svojim učenicima što znači da On nama ne naređuje, nego da nam je došao služiti. On mi daje razloga da živim i potiče me da na nekim lošim stvarima ne stajem, nego da idem dalje. (Endi)

Isus Krist je za mene spasitelj, moj anđeo čuvac. On je jedina osoba koja sve vidi i sve čuje što ja kažem. Uslišava moje molitve pa

je mnoge neuspjeha i bolesti u mojoj obitelji popravio i izlijeo. (Monika)

Isus u mom životu ima ulogu vječnog suputnika. Njegova mi se prisutnost očitovala i u ovom snu: Jedne večeri usnula sam čudan san. Sišla sam u stan moje bake i kroz prozor promatrala krajolik. Odjednom se prema meni primakao oblak, a oblak su rastvorile dvije bijele ruke. Potom sam čula Isusov glas. Rekao je: „Evo, otvaram ti svoja vrata.“ Pokazala se ogromna dvorana u kojoj su svi ljudi objedovali. Svaka obitelj sjedila je za svojim stolom i šapćući razmjenjivala riječi. Pogledom sam potražila pokojne članove svoje obitelji. Vidjela sam pokojnog nonu, pranonu i pranona u svečanoj odjeći. Nono me pozvao da mu sjednem u krilo i objedujem s njima. Kliznula sam lagano nonetu u naručje. Bilo je tako neopisivo nalaziti se na mjestu koje nikad nitko živ nije bio. Osjećati nontove ruke na svojim nadlanicama iako to nikad nisam osjetila jer ga nisam upoznala. S nonetom sam razgovarala tako jednostavno, a srce mi je bilo ispunjeno najvećom ljubavlju i toplinom. Nato sam opet čula Isusov glas: „Marta... hajde, nemamo više vremena! Idi se odmoriti. Imat ćemo još vremena za susrete.“ Oblak se rasplinuo, a ja sam se probudila plačući. Imam nekoliko pitanja za Isusa: „Što je to bilo? Raj? Što je to značilo? Zašto sam baš ja usnula taj san?“ (Marta)

Cvjetni tepih u Funtani

Ponovo nam je stigao mjesec svibanj, mjesec posvećen našoj nebeskoj Majci, Svetoj Bogorodici, Mariji. Mariji se mi molimo i utječemo neprestano ali je mjesec svibanj taj koji nas svake godine još intenzivnije veže za nju. To je mjesec krunice, prigodnih pjesama, hodočašća, te raznih načina davanja počasti i hvale Mariji. Funtana ima svoj poseban način čašćenja Majke Božje i ta tradicija seže stoljeće unazad. Svake se godine uoči prve nedjelje u mjesecu svibnju izrađuje „tepih“ od cvjetnih latica. Ne zna se točno kako je i kada taj „tepih“ po prvi put napravljen, ali i najstariji stanovnici, koji su odavno prešli osamdesete godine života imaju ga u sjećanju. Zna se da se u Južnoj Americi a posebno u Meksiku izrađuju cvjetni tepisi te da se Bogorodica štuje uz mnoštvo cvijeća, no nije poznato da se na tlu Hrvatske igdje na sličan način odaje počast njoj. Na sreću u Funtani je taj običaj sačuvan pa i danas možemo uživati u tom prelijepom doživljaju. A svake godine vrijedne ruke funtanjanki, od kojih nisu sve na slici, potrude se da možemo vidjeti našu Majku Božiju okruženu cvijećem i laticama.

FAZANA

ŽUPA SV. KUZME I DAMJANA

 TOMISLAV MILOHANIĆ

U Fažani na obali mora u osvit svibnja, Župnik putniku namjerniku ovako zbori: "Potrebno je da svećenik zađe u svaku kuću i da u svakoj kući, tamo gdje možda vjera tinja, gdje se možda malo posustalo, daje svjedočanstvo vjere, i da ljudima dadne jednu mogućnost u Crkvi. I kada oni osjete da su cijenjeni, da mogu doprinijeti, onda se može krenuti kvalitetnije s njima raditi. Ovdje vidim: ljudi trebaju vjere, možda vjere svjedočenja i vjere promišljanja današnjim mentalitetom, kroz današnji medij komunikacije govora. Prvi je stadij razgovor o vjeri, da ljudi shvate koliko se može, onda da sami počnu." A počeci vjere ovdje sežu u daleku prošlost.

Odiek daleke prošlosti i viere

Odjek daleke prošlosti i vjere

Prvi spomen rimskog imena Phasiana seže u 64. godinu poslije Kristova rođenja. Počeci su usko povezani uz razvitak susjedne Pule, posebno u vrijeme cara Oktavijana Augusta. U to je vrijeme jedan pogon rimske tvornice "Phasiana", gdje su se izradivale amfore i drugo kućansko posuđe, otvoren na mjestu današnje Fažane. Zahvaljujući upravo toj činjenici, Fažana izrasta u značajno opskrbno središte ovim proizvodom u kojem se ne samo kvalitetno čuvaju živežne namirnice već i sigurno prevoze u udaljene provincije. Maslinovo ulje koje se proizvodi na ovom području ističe se vrhunskom kvalitetom, po mišljenju rimskih pisaca usporedivo je jedino s onim španjolskim. Tu se u to doba također proizvodilo vrhunsko vino. U ranom srednjem vijeku u zaledu rimskodobne vile razvilo se seosko naselje koje se 990. godine spominje kao Florian. U istoj se ispravi prvi put spominje i Fažana, kao Fasian. Na Brijunskom otočju postojala je ranokršćanska biskupija Cissa. Godine 1028. najveći se dio Fažane, sa susjednim naseljima, kao posjed dodjeljuje pulskim

biskupima te se, s obzirom na intenzivnu dogradnju i proširivanje sakralnih objekata, posebice kompleksa crkve sv. Kuzme i Damjana, može pretpostaviti da je župa utemeljena upravo te godine. U povijesnim se izvorima kao župa prvi put spominje 1150. godine. U Peroj je iz Crne Gore i Albanije 1657. stigla skupina od 15 obitelji (77 osoba). Godine 1688. Fažana je proglašena nadžupom. Peroj i Brijuni postojali su kao samostalna župa do 19. stoljeća. Župni arhiv potječe iz 1638. (knjige) i 1700. godine (spisi).

Prema crkvenoj statistici prošle godine bilo je 4700 župljana u 835 obitelji; od toga 3280 katolika. Polaznika vjeronauka 2011. godine: školski vjeronauk 197 i župni 73. Trend posljednjih četiriju godina (2009., 2010., 2011., 2012.) prema još nekim pokazateljima jest sljedeći: krštenih (36, 39, 27, 26); vjenčanih parova (17, 23, 24, 23); crkveno pokopanih (28, 22, 24, 20); prvopričesnika (25, 24, 25, 23); krizmanika (26, 26, 22, 26). Naselja u župi: Brijuni (otočje), Fažana, Peroj, Šurida, Valbandon.

Bogata sakralna baština

Među sakralnim objektima u župi Fažana posebno se ističe po svojoj osebujnošću župna crkva sv. Kuzme i Damjana, jednobrodna kamena građevina smještena u središtu naselja, uz samu morsku obalu, a njena prvobitna crkva pripadala je paleobilantskom tipu graditeljstva iz VI. stoljeća. Crkva Blažene Djevice Marije od Karmela manja je jednobrodna kamena građevina koja se nalazi stotinjak metara od župne crkve sv. Kuzme i Damjana. Posebnu zanimljivost u ovoj crkvi predstavlja raritetni primjerak grafita pisanog grčkim alfabetom. Crkva sv. Elizeja jednobrodna je ranokršćanska građevina. Na unutrašnjem je zidu izloženo nekoliko fragmenata kasnoantičkih sarkofaga s kršćanskim motivima. Pred crkvom su grobnice u kamenu iz doba ranog kršćanstva. Prema stilskim karakteristikama crkvu se datira u VI. stoljeće. Nastala je na temeljima rimske "ville rustice". Crkva sv. Ivana Evanđelista jednobrodna je jednostavna građevina s lopicom i trima oltarima na mjesnom groblju, izgrađena u XVI. stoljeću. Crkva sv. Spiridona pripada Srpskoj pravoslavnoj općini u susjednom naselju Peroj. Nekadašnja katolička crkva sv. Jeronima dodijeljena je pravoslavnim Crnogorcima koji su dopuštenjem mletačkih vlasti 1657. godine naselili Peroj. Crkva je 1788. preinačena za specifične potrebe pravoslavnih vjernika te proširena 1832., a uz nju je 1860. izgrađen zvonik. Crkva svetog Stjepana je ranoromanička jednobrodna građevina u kojoj se nalaze ostaci fresaka, najvjerojatnije iz XIII. stoljeća. Danas je u privatnom vlasništvu, služi kao gospodarski objekt te je spomenik kulture pod zaštitom. Crkva sv. Germana na Brijunima jednobrodna je kasno-gotička građevina sagrađena u XV. stoljeću. Iako brijunsko otoče pripada župi Fažana (stanovništvo je potpuno iseljeno s otoka iz II. sv. rata), sukladno patronatskom pravu skrb o njima pripada vlasnicima otočja. U vrijeme vladavine komunističkog režima crkva je sekularizirana, a devedesetih godina prošlog stoljeća ponovno je blagoslovljena i vraćena u prvotnu funkciju. Liturgija se održava tijekom ljeta svake nedjelje u 12 sati ili prema potrebi. Vrlo često služi i za vjerske potrebe diplomatskog zbora u Republici Hrvatskoj.

"BITI I OSTATI IZNAD SVEGA SVEĆENIK, OSTAT PASTIR, NAVJESTITELJ, I PRIJATELJ. TAMO GDJE NE MOGU ODMAH PROGOVORITI KAO

SVEĆENIK, ODMAH GOVORITI O ISUSU KRISTU, ALI MOGU KAO ČOVJEK DATI SVJEDOČANSTVO PRIJATELJA. I TOLIKO ME VESELI, RADUJEM SE, DA LJUDI UPRAVO TO PREPOZNAJU, KADA ME NETKO TKO JE DALEKO, TKO ČAK NIJE KATOLIK, KADA ME POZDRAVI, KAD MI KAŽE: 'VELEČASNI, DOĐI, NAMA JE ČAST DA S NAMA POPIJEŠ KAVU JER IMAMO NEKO SLAVLJE U OBITELJI.' ZOVE TE KAO SVEĆENIKA, S DRUGE STRANE NE DA IZVRŠIŠ NEKI VJERSKI OBRED, NEGO KAO PRIJATELJA, KAO NEKOGA TKO PRIPADA JEDNOJ INSTITUCIJI I UPRAVO PO TOME OSJEĆAM KAKO SE CIJENI TA INSTITUCIJA."

Dugi niz župnika

Od oko četrdesetak župnika koji su od 1638. pa do početka trećeg milenija upravljali župom Fažana, na izuzetan je način fažansku crkvenu povijest obilježio don Valentin Cukarić koji je župu preuzeo u dramatično vrijeme porača te tu služio Bogu i narodu punih 40 godina, od 1947. pa do umirovljenja 1987. godine. Nakon njega župom upravljaju sljedeći župnici: v.l. Atilije Nefat (tri godine), v.l. Željko Zec (četiri godine), v.l. Slavko Rajić (dvije godine) te nakon dvanaest godina župnikovanja v.l. Milan Mužine (1996. – 2008.) i četiri godine v.l. Joška Listeša, od prošle godine župnik je mr.sc. Ilija Jakovljević, koji tu nakon uzburkanih zbivanja dobrohotno širi kolobare prijateljstva. "Kako ja vidim svoj dio župe?" retorički se zapitao današnji fažanski župnik na svojevrsnoj suvremenoj genezaretskoj obali. „Svaki župnik koji dođe ovdje mora voditi računa o povijesti, napose o povijesti posljednjih 50, 100 godina. Nije dobro da ovdje župnik ulazi u pojedinca pitanja, napose ne politička i povijesna. Ono što osjećam kao župnik, najviše osjećam jednu ljepotu Fažane. Nakon što je meni u životu bilo jako teško, teško sam

Križ u Fažani (podignut za Domovinskog rata)

proživljavao sve te promjene prije dolaska u Fažanu, ovdje sam osjetio da su me ljudi primili, da su mi gotovo svaku ranu zavili, i ovdje sam osjetio kako je najvažnije biti prijatelj, popiti kavu sa svakim. Biti i ostati iznad svega svećenik, ostati pastir, navjestitelj, i prijatelj. Tamo gdje ne mogu odmah progovoriti kao svećenik, odmah govoriti o Isusu Kristu, ali mogu kao čovjek dati svejedočanstvo prijatelja. I toliko me veseli, radujem se, da ljudi upravo to prepoznađu. Kada me netko tko je daleko, tko čak nije katolik, pozdravi, kad mi kaže: 'Velečasni, dođi, nama je čast da s nama popiješ kavu jer imamo neko slavlje u obitelji.' Zove te kao svećenika, s druge strane ne da izvršiš neki vjerski obred, nego kao prijatelja, kao nekoga tko pripada jednoj instituciji i upravo u tome osjećam kako se cijeni ta institucija. To je prvo kako se čovjek postavi. Primaju te kao dobromanjerno-čovjeka, s jedne strane, što je važno. S

REPORTAŽA

druge strane, u Fažani, a i u Crkvi potrebno je puno svjedočenja. Svećenik ne može sam; najbolje su svjedočanstvo o svakom svećeniku, o svakoj župi župni suradnici. I kad sam došao, maksimalno sam sve ono što nije izričito vezano uz svećeničku službu prepustio suradnicima. Bio sam pristoran, uvijek u dogovoru, ali dajem potpuno povjerenje vjernicima, laicima da mogu doći do izražaja u svemu.“

Župni Caritas žarište altruizma

Žarište je altruizma i radost činjenja dobra za bližnjega u potrebi župni Caritas koji je započeo s radom 2005. godine, a okuplja desetak stalnih članova i 15 volontera. Voditeljica je dr. Vlasta Popić, zamjenik Dario Moscarda, blagajnica Ana Pavkov, tajnica i zapisničarka Ana Urem. Volonteri, u dogovoru s Općinom, nose topli obrok, ručak, nepokretnim i teško bolesnim žiteljima Fažane. U brojnim socijalnim slučajevima pružena je novčana pomoć. Redovito se tijekom došašća i korizme posjećuje stare i nemoćne žitelje noseći prigodne darove. Na poseban način brigu posvećuju najstarijim stanovnicima župe: za božićne blagdane obide ih se, uruči im darove i prigodne čestitke; župljanimi s navršenih 75 godina šalju se rođendanske čestitke. Članovi Caritasa povremeno posjećuju ustanove i institucije noseći im pomoći i prigodne poklone. Pomoći su poslali Kninskoj biskupiji, jednoj obitelji s desetero djece iz Gospića te starici stradaloj u poplavi 2010. u Valbandonu. Redovito sudjeluju u prodaji ulaznica za dobrotvorni predbožićni koncert u Poreču, i uz pomoći Općine organiziraju prijevoz. Sudjeluju pri podjeli bonova dobivenih od središnjeg Caritasa. Dobrotvornim akcijama koje organiziraju u došašću i za blagdan Velike Gospe prikupljaju novčanu pomoć za humanitarne potrebe. Članovi župnog Caritasa redoviti su sudionici na duhovnim obnovama u Pazinu, a nekolicina od njih završila je tečaj za župne animatore. O hvalevrijednim aktivnostima župnog Caritasa u više je navrata pisano u medijima. Njeguju vrlo dobru suradnju s Općinom Fažana, s Centrom za socijalnu skrb i Turističkom

zajednicom. Od najnovijih aktivnosti u ovoj godini ističu sljedeće: novčana pomoć uručena je Bogoslovnom fakultetu u Rijeci te se stipendiralo jednog bogoslova. Vrijedni članovi Caritasa ujedinjeni su u nastojanjima da župljanimi iskažu pozornost i pruže pomoći te im pokažu da nisu zaboravljeni, u čemu im svesrdnu podršku daje župnik. Redovito se okupljaju svake prve subote u mjesecu; razgovaraju, dogovaraju i planiraju nove daljnje aktivnosti. Dr. Vlasta Popić, voditeljica župnog Caritasa, posebno ističe jedan segment djelovanja. „Na našem području živi dosta starih ljudi koji su osamljeni, kojima nije potrebna materijalna pomoć, nego im je potrebna ljubav, potrebna im je riječ, potreban im je posjet. Svake godine za Božić idemo u posjet tim stariim osobama. Tako smo bili lijepo dočekani, toliko je tu bilo ljubavi i međusobne povezanosti. Iznenadili smo se i vitalnošću tih naših starih ljudi koji toliko lijepo dočekuju, lijepo razmišljaju, koji se toliko bore za život. Znači i u starosti život može biti lijep, može biti plodan, pun. Budući da sam ja liječnik, oni me na neki način ozdravljaju. To su ti nekakvi odjeci koje mi osjećamo i koji nam daju snagu da radimo i da dalje nosimo u sebi svu tu ljubav, davanjem i kroz primanje. I upravo takvim davanjem mi usavršavamo sebe, svoju ljubav, svoju vjeru prema Bogu, i približavamo se Bogu“, zaključila je dr. Popić.

Ovogodišnjih 33 krizmanika i 22 pravopričesnika

Župna vjeroučiteljica Martina Pavletić sedmu godinu radi s djecom, uzrasta treći i osmi razred, a početkom svibnja, za posjeta župi putnika namjernika, pisca ovih redaka, bila je u jeku radosnog i poletnog pripremanja uzbudene dječice za prvu svetu pričest. Djeca sudjeluju aktivno u radu župe: pjevaju, sviraju, sudjeluju u

čitanju. Vjeroučiteljica Martina svjedoči o radosti rada s djecom: „Ja razmišljam o onome kako je Isus rekao u onoj prispolobi: Pustite djecu da dođu k meni. Djeca su ta koja su posebna u srcu Isusu, tako i meni. Ja sam kroz njih više dobila, nego što vjerujem da sam im dala. Oni se raduju primanju sv. pričesti. Raduju se primanju sakramenta sv. potvrde. To je za njih nešto posebno, a i za mene. Iznova svaka je generacija različita.“ Ove su godine u župi 33 krizmanika i 22 pravopričesnika. Nekolicina je od njih svirala, pjevala; imali su puno ministranata iz te skupine krizmanika. Pravopričesni pripremaju svake godine priredbu za svetu pričest te aktivno sudjeluju u župi. „Upotpunjaju ono što župa jest – Tijelo Kristovo, Crkva. Meni je uvijek iznimna radost raditi s njima jer se jednostavno oni tako bolje ponašaju; že biti bolji, že biti veseliji, že biti iskreniji“, kaže vjeroučiteljica uoči prve njihove ispunjene i pripremanja prigodne pravopričesne priredbe. „Vrlo je važno za Crkvu“, nastavlja Martina, „da budemo umreženi. I to je ono što je vjera. Radimo na tome da mlade zadržimo u Crkvi, da bi oni što duže živjeli tu vjeru, kako bi bili zaštićeni. I onda imamo čitače, zbor koji aktivno djeli, razgovaramo, idemo zajedno na izlete, hodočašća. To je jednostavno jedna obitelj. I pjesma, i radost, i molitva. Odnos osoba, i odnos duša. Nastoji se ostati s mladima u kontaktu, pridobiti ih da ostanu u zajednici i da sudjeluju u raznim aktivnostima. Važno je približiti se mladima na njihov način.“

Dva župna zbora

Župa Fažana ima dva župna zbora: župni mješoviti zbor koji liturgijskim pjevanjem prati nedjeljnu sv. misu u 9 sati te dječji zbor koji pjeva na misi u 11 sati. Dječji zbor vodi Dorinda Kostešić. Voditeljica župnog mješovitog zbora, Mondina Gavčanov, za

sebe kaže da je oduvijek u crkvenom zboru; još kao djevojčica od 8-9 godina počela je svirati. Kaže ona da je uvihek postojao zbor, samo što je bio dosta skromniji. Već petnaestak godina zbor je doista dobar. Ljudi rade, rado dolaze, pridružuju se. Mlade je teže privući, po riječima voditeljice. Zbor broji do 35 članova, preko 25 uvihek pjeva na misi i na nastupima. Redovito nastupaju na susretu zboroda Dekanata. Pjevali su na različitim koncertima, na susretima s talijanskim i austrijskim zborovima. Više godina održavali su tradicionalni koncert na Veliku Gospu, a zadnjih godina upriliče božićni koncert za puk, koji je jako lijepo posjećen. „U ovoj sam župi izrasla“, svjedoči voditeljica zbara, „uvijek sam bila u zboru ili svirala. Petnaestak godina sviram i vodim zbor. Imamo i orguljaša, Tonija Brenka, koji nam dode svirati kada su veći blagdani. Jako nam nedostaju muški glasovi; na sva zvona zovemo muškarce da se odazovu. Zboraši su jako dobri i aktivni, uporni i tu je stalno jedna radost druženja i pjevanja. Opuštenost. Jedan trenutak kada možemo izići iz problema. Dugo smo zajedno, uigrani kao jedna proširena obitelj.“ Član je zbara i Aldo Baša sa suprugom, koji je također član Župnog vijeća i volonter u Caritasu te pomaže u crkvi sve što treba. Aldo je jedan od kreatora maštovitih božićnih jaslica.

Molitveno-karizmatska zajednica župe sv. Kuzme i Damjana

Molitvena zajednica u župi okuplja desetak članova, sastaju se svakog ponedjeljka poslije sv. mise, a vodi je bračni par Mirjana i Nenad Sabadi. Molitveno prate liturgijska dogadanja, razmatraju Božju riječ, mole za potrebe župe, za duhovna zvanja. „Da se – kako kaže Mirjana – Gospodin proslavi u župi, koja ima puno ministranata. Molimo za mlade da se ne odmetnu od vjere, da ostanu u krilu Crkve. Prije svega, zajednica koristi osobnom duhovnom rastu svakog od nas, da zajedno rastemo s Kristom. Molitvena zajednica otvorenog je tipa. Otvoreni smo svima“, ističe Mirjana. Ovih svibanjskih dana posebno su bili angažirani i ujedinjeni za opće dobro u referendumu *U ime obitelji*.

Razne aktivnosti i duhovna snaga

Zahvaljujući marnosti vjernoga puka i zauzetošću župnih upravitelja posljednjih dvadesetak godina kvalitetno su izvršeni obnoviteljski zahvati (obnova krova, zidova, podova, električne, orgulja, oltara, zvonika, itd.). U tome su nesebično pomogli mnogi župni suradnici koji kao uigrana ekipa uskaču kad god treba nešto napraviti za dobrobit župe. Sestrani Dario Moscarda za sebe kaže da je povratnik u vjeru poslije Domovinskog rata. Angažiran je u

raznim aktivnostima u župi: zboru, Caritasu, u kićenju i uređivanju crkve (Ankica Pavkov i Dario uređuju crkvu svakog tjedna, a posebno za svatove!). Prate teologiju liturgijske godine kod urešavanja crkve. Ima jedna skupina ljudi u Fažani koji stvarno vole raditi. Izražena je otvorenost prema župniku i župnika prema njima. Oni su svojevrsani animatori, više su se usmjerili prema pomaganju svećeniku u crkvi kod svagdanjih poslova. „Mi smo njegove noge i ruke, on je naša glava“, kaže Dario. Ovo je jedan krug prijatelja na koje se čovjek može uvihek osloniti. U župi se organizira akcija doniranja maslinova ulja koju koordinira dr. Alojz Štoković. Neke su specifične aktivnosti u župi Fažana, prema riječima župnika, sljedeće: svakog korizmenog petka pred Cvjetnicu u župi se organizira molitva za sve žrtve 20. stoljeća, u procesiji, hodeći od župne crkve do zavjetnog križa koji je podignut u Fažani u vrijeme Domovinskog rata; organizirano je župno hodočašće u Asiz i Rim; na Cvjetnicu ove godine poslane su maslinove grančice u Osijek. Dobra je suradnja i s civilnim vlastima i s Općinom, napose s Turističkom zajednicom, ali i s drugima, naglašava župnik mr. sc. Ilija Jakovljević. „Pokušavam, ako su nekad neka vrata i zatvorena, svojom ih pristupačnošću otvoriti.“ Njeguje se dobra suradnja i s okolnim župama. Komunikativni su, jedni drugima idu, jedni su drugima blizu, rado priskoče u pomoć ako što treba. Blagodat je za župnu zajednicu da tu imaju biskupa Ivana Milovanu i don Ivu Borića. Ove je godine, zahvaljujući don Ivi Boriću, policijsko-vojnom kapelaru, organiziran križni put na Brijunima, a za Veliku Gospu imat će po prvi put procesiju na Brijunima do crkve Majke Božje. Pokušava se tako na najljepši način vratiti i liturgijski duh. Po svjedočenju župnika Jakovljevića, jedna velika stvar i duhovna snaga župe jest biskup Milovan koji je tu prisutan u župi, koji misi, ispovijeda, koji daje jedno svjedočanstvo vjere. „On je jedna duhovna nota naše župe“, ističe župnik.

„Ja sam Bogu zahvalan da ga imamo. Ali i okolni svećenici kojima pomaže; imamo kapelara bez obveza, prema njemu bez ikakvih obveza, a on se neumorno daje za naše župe. S mladima, prvpričesnicima, krizmanicima, ima susrete, nagovore. Djeca ga rado slušaju, susretu. A vidim da ga ljudi u Fažani cijene. Dragocjena je njegova prisutnost; uvihek ga rado imaju u svom društvu.“ U župi se redovito moli svaki dan i krunica, petkom je euharistijsko klanjanje, u korizmi križni put. Župa ima veliku grupu čitača i ministranata (od vrtića do fakulteta).

ZLATNI PIR JOSIPA I LAURETE BARTOLIĆ

Dragi Bog je htio da bračni par Laureta i Josip Bartolić sv. misu zahvalnicu proslave istog datuma u subotu 27. 4. i na istom mjestu u crkvi Svih svetih u Karlobi kao i kada su pred 50 godina bili vjenčani. Oboje potječu iz mnogobrojnih obitelji iz kojih su potekli svećenici monsinjor Ivan Bartolić, misionar Benjamin i monsinjor Marijan Bartolić.

Svećarev brat mons. Ivan Bartolić koji ih je tada vjenčao nije mogao prisustvovati tom događaju, ali povezan u mislima i molitvi radovao se s njima. U djetinjstvu su oboje ostali bez po jednog roditelja, ali to ih je samo učvrstilo u vjeri da su samo hodočasnici na ovoj zemlji, a punina se ostvaruje na nebu.

Na vjenčanju nisu ni sanjali da bi mogli doživjeti tolike godine zajedno. Bog im je bio dobrostiv pa im je podario dvije kćeri i dva sina, desetero unučadi i dvije pranuke. Zajednički su život koji je bio težak na zemlji gradili s pouzdanjem u svoje ruke i Božju providnost.

Njihov je brak obilježila duboka vjera koju su naslijedili od svojih predaka, molitva i stalna povezanost s Crkvom. Misu zahvalnicu proslavili su u prisustvu svojih najbližih: djece, unučadi, bližih i daljinjih rođaka i dobrih susjeda. Zahvalni su Bogu i ljudima na svim darovima i milostima koje su do sada primili u braku. (Klara Koraca)

Hrvatski arhivisti u Rimu

U predgrađu Rima, Sassoneu, od 29. travnja do 1. svibnja 2013. godine održana je Druga konferencija crkvenih arhivista Europe u organizaciji Crkvene arhivističke udruge (Associazione archivistica ecclesiastica) u suradnji s Papinskim vijećem za kulturu. Poziv za sudjelovanjem dobili su članovi sponstrate udruge, a prijavili su se i drugi arhivisti koji se u svojem radu bave crkvenim arhivskim gradivom. Sudjelovali su predstavnici Albanije, Austrije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Francuske, Italije, Mađarske, Malte, Poljske, Portugala, Rumunjske, Španjolske i Švicarske. Iz Hrvatske te Bosne i Hercegovine sudjelovali su sljedeći predstavnici: Goran Crnković (ravnatelj Državnog arhiva u Rijeci), Ante Gverić (ravnatelj Državnog arhiva u Zadru), Milenko Krešić (crkveni povjesničar iz Mostara), Mirela Mrak (voditeljica Odjela za crkveno gradivo u Državnom arhivu u Pazinu), Nataša Mučalo (ravnateljica Državnog arhiva u Šibeniku) i Elvis Orbanić (ravnatelj Državnog arhiva u Pazinu). Prvoga dana konferencije pozdravnu riječ uputio je nazočnim mons. Gaetano Zito, predsjednik Crkvene arhivističke udruge, koji je u svom govoru naglasio

potrebu upoznavanja različitih iskustava, kao i njihove razmjene među sudionicima, moguća rješenja za poteškoće koje se javljaju u radu i potencijal crkvenih arhiva Europe. Naročito nadahnut govor održao je predsjednik Papinskog vijeća za kulturu kardinal Gianfranco Ravasi koji je, između ostalog, citirao nekoliko europskih intelektualaca o važnosti crkvenih arhiva za identitet Starog kontinenta.

U prvoj sesiji, a nakon pozdravnih riječi, izlagali su pojedini predstavnici zemalja o iskustvima rada nad zaštitom crkvenog arhivskog gradiva. Hrvatsku je predstavio Elvis Orbanić govoreci o praksi rada nad crkvenim arhivima Porečke i Pul-ske biskupije te suradnji Državnog arhiva u Pazinu i sponmenute biskupije u smjeru zaštite arhivske baštine koja je započela još ranih 70-ih godina 20. stoljeća te koja se i danas uspješno nastavlja. U popodnevnim satima bio je organiziran stručni posjet Tajnom vatikanskom arhivu gdje su sudionike pozdravili mons. Jean-Louis Brugués, arhivist i bibliotekar Svetе Rimske Crkve, te mons. Sergio Pagano, prefekt Tajnog vatikanskog arhiva. Potom je uslijedilo predavanje o odnosu arhivistike i informatike koje je održao Daniele Gallinella, voditelj

informatičke podrške pri Tajnom vatikanskom arhivu.

Drugoga dana konferencije Thomas Aigner (ravnatelj Biskupijskog arhiva u St. Poltenu) održao je predavanje o projektu Monasterium. Potom je Thamas Toth (rektor Papinskog crkvenog mađarskog instituta u Rimu) govorio na temu javnih arhiva i crkvenih fondova na primjeru Mađarske. U zaključnom dijelu jutarnjeg dijela konferencije sudionici su raspravljali o digitalizaciji crkvenog arhivskog gradiva i o crkvenim fondovima u javnim arhivskim ustanovama. Popodne je mons. Slavatore Palese (nekadašnji predsjednik Crkvene arhivističke udruge) održao poticajno predavanje na temu pastoralne funkcije crkvenih arhiva iz 1997. godine. Zadnjeg dana konferencije mons. Carlos Alberto de Pinho Moreira Azevedo, delegat za crkvena kulturna dobra Papinskog vijeća za kulturu, održao je zaključno izlaganje sažimajući ono što je rečeno tijekom proteklih dvaju dana te je potaknuo raspravu o budućnosti zajedničkih koraka crkvenih arhivista. U raspravi je naglašena potreba veće povezanosti među crkvenim arhivističkim udrušugama Europe. (Mirela MRAK)

Majevica u Bermu

UBermu se tradicionalno već stoljećima svake prve nedjelje u svibnju obilježava hodočašće Majci Božjoj na Škriljinah pod nazivom Majevica. Ove su godine u nedjelju 5. svibnja 2013. do svetišta pješačili hodočasnici iz župa Tinjan, Trviž, Sv. Petar u Šumi, Stari Pazin, Sv. Lucija, Pazin, Motovunskih Novaki i ostalih mesta. Iz Trviža je, uz ostale hodočasnike i župnika, došla skupina prvopričešnika. Procesija s ukrašenim kipom Majke Božje uz najljepšu marijansku molitvu i pjesmu krenula je iz župne crkve sv. Martina u Bermu do crkvice sv. Marije na Škriljinah koja se nalazi na beramskom groblju. Misa je održana ispred crkve koju je ove godine predvodio motovunski župnik vlč. Gracijano Živolić, uz ostale svećenike Pazinskog dekanata. Misno slavlje uveličano je pjevanjem beramskog župnog zbora. Pri kraju euharistijskog slavlja vlč. Krzysztof Rodak pozvao je sve vjernike da sljedeće nedjelje u svojim župama daju svoj potpis koji je potreban za raspisivanje referendumu s ciljem definiranja braka u Ustavu RH kao zajednice muškarca i žene. Referendumom bi se osnažila zakonska zaštita braka, djece i obitelji temeljene na braku te poslala snažna poruka da je većina hrvatskog naroda spremna stati u obranu temeljnih općeljudskih vrijednosti, kao što su brak i obitelj. Brak, kao trajna i vjerna zajednica žene i muškarca koji se vole, idealno je mjesto za rađanje i odgoj djece te brak i obitelj ujedno predstavljaju preduvjet i temelj uspješnog i zdravog društva.

Na kraju mise održano je prigodno predavanje o poznatim freskama majstora Vincenta iz Kastva koje je održala Andrea Milotić, apsolventica povijesti umjetnosti i pedagogije. (M.M.)

Zlatni pir u Vodnjanu

Unedjelju 3. ožujka 2013. Antun Kliman i Marija Pajković sa svojim su najmilijima za vrijeme župne misa u 11 sati proslavili 50. obljetnicu zajedničkog života. Praktični su vjernici, žive sakramentalnim životom. Antun je bio godinama sindikalni djelatnik u Uljaniku, petnaest godina predsjednik Dobrovoljnog vatrogasnog društva Vodnjan i zbog mnogih je zasluga doživotni počasni predsjednik. Čestitamo! (L)

Kapelica u Funtani

Pred brojnim je vjernicima u nedjelju 28. travnja 2013. otac biskup mons. Ivan Milovan, uz nazočnost domaćeg župnika Ivice Butkovića, blagoslovio kapelicu u Funtani, koju je u čast Majke Božje Lurdske podigla obitelj Fabris. Naime, prije devet godina otac obitelji obolio je od teške i neizljječive bolesti te vjerom i molitvom, posebice prema Majci Božjoj Lurdskoj, ozdravio, možemo reći na čudesan način. Objećao je da će ako ozdravi, njoj u čast i slavu podići kapelicu, što je i napravio.

Kapelica je sva u kamenu, lijepo vidljiva i danju i noću, nalazi se na samoj cesti koja vodi iz Funtane prema Vrsaru s lijeve strane, na rubu imanja obitelji Fabris, koji su ujedno vlasnici restorana Histria.

Mario je u svom obraćanju prisutnima govorio o svom ozdravljenju, a prije toga o svom obraćenju.

Svečanost je uveličana pjevanjem Župnog zbara sv. Bernarda iz Funtane pod ravnanjem voditelja Zlatka Crnkovića. Na kraju je u njihovu restoranu upriličeno veselje i čašenje za sve koji su došli, uz pjevanje klape Histria iz Poreča. (Tomislav Ćoga)

Duhovna obnova KRIZMANIKA

BARBAN Duhovnu obnovu za 28 kandidata za krizmu iz župe sv. Nikole iz Barbana predvodio je župnik vlč. Miroslav Paraniak uz pomoć aktivne župne animatorice gospođe Nevije Kožljan, a održala se u Biskupijskom pansionu "Emaus" u Novigradu od 26. 4. do 28. 4. 2013. godine. Kandidati za krizmu su na duhovnoj obnovi slušali i razmatrali Božje riječi, podijelili svoja razmišljanja o raznim temama koje su se obradivale, slušali svjedočanstva vjere od gostiju predavača.

Župnik Miroslav je mladima govorio o Duhu Svetome, svetoj potvrди i Crkvi. Naglasio je kako je važno shvatiti važnost i smisao sv. potvrde, kao jednog od sakramenata kršćanske inicijacije. Taj nas sakrament uvodi u proces vjere, učvršćuje i ojačava našu vjeru. Duh Sveti je snaga i vodstvo Crkve, govoriti jezikom ljubavi i želi nas promjeniti da postanemo slični liku Isusa Krista. Jedna od krizmanica posebno zanimljivih tema bilo je upoznavanje sa životopisima svjedoka vjere. Predstavljeni su sluga Božji vlč. Miroslav Bulešić, Majka Tereza i blaženi Ivan Pavao II. O njima su govorili kandidati za krizmu koji su ujedno pripremili izlaganja. Jeden od vidova rada bilo je i odgovaranje na pitanja radeći u skupinama. Postavljena su pitanja

o smislu života, budućnosti, je li život dar, kako možemo popraviti pogreške u životu i dr. Radeći u skupinama došlo je do izražaja zajedništvo, međusobna razmjena mišljenja i suradnja.

Neki od odgovora i razmišljanja: "Bog je rođenje svakoga od nas odobrio s pravom, sa svima nama ima neke planove i samim time daje životu smisao. U životu imamo mogućnost i priliku dokazati se u izvršavanju dobrih djela, biti uspješni i napraviti nešto korisno za bližnje i kršćansku zajednicu."

Posebno dojmljivo za krizmanike bila su izlaganja gostiju predavača. Vlč. Luka Pranić je ukratko predstavio župu sv. Pelagija čiji je župnik već nekoliko godina. Bogoslov iz Rijeke Želimir Bagavac govorio je krizmanicima o svom pozivu. Naglasio je kako još kao dječak, a i kasnije rado pomagao u crkvi, ministirirao, čitao Božju riječ, pa je odabrao takav put da svoj život posveti služenju Bogu u Crkvi. Dječacima je posebno dojmljivo bilo kako je on kao perspektivni igrač nogometnog izabrao upravo takav fakultet i zvanje. Bračni par Dražen i Sanja Vukotić angažirani su vjernici, često održavaju predavanja i radionice o rodu i spolu za vjernike. Krizmanicima su govorili o vjerskom životu koji praktič-

ciraju u svojoj obitelji s petero djece. Oni se zalažu za promicanje kršćanskih vrijednosti, podržavaju brak kao zajednicu muža i žene. Govorili su o načinu kako odgajaju svoju djecu u vjeri, kako s njima komuniciraju, podržavaju ih i usmjeravaju u životu. Na nedjeljnu svetu misu krizmanici su otisli u župnu crkvu sv. Pelagija i sv. Maksima u Novigradu. Misu je predvodio župnik vlč. Luka Pranić, uz vlč. Miroslava i stalnog đakona Ivana Kisegija. Nakon završene mise krizmanici su razgledali crkvu i grad.

Pred kraj duhovne obnove upriličen je razgovor o dojmovima. Krizmanici su uglavnom iznosili svoje vrlo pozitivne dojmove o svemu što su čuli, vidjeli i doživjeli. Dječaka se posebno dojnilo svjedočenje vjere bogoslova, djevojke su uglavnom isticali svjedočenja bračnog para. Svi su spominjali osjećaj zajedništva, zajednička druženja, molitvu kojom su počinjali i završavali dan, rad u skupinama i kako su se unatoč različitim mišljenjima uspijevali dogоворiti, čitanje Božje riječi i psalama te razmatranje ulomaka iz Biblije. Kandidati za krizmu zaključili su da ih je ovo iskustvo na duhovnoj obnovi pozitivno promijenilo, učvrstilo im vjeru i obogatilo njihov duhovni život.

Bulešić sebe i Istru posvećuje Djevici Mariji

PRIPREMIO ILIJA JAKOVLJEVIĆ

Duhovnost Katoličke Crkve duboko je prožeta marijanskom pobožnosti. Dva mjeseca u godini (svibanj i listopad) na poseban način ističu marijanski lik Katoličke Crkve. Najviše je crkava na svijetu upravo posvećeno Bl. Djevici Mariji te nema crkve gdje nije prisutan njezin lik. S druge strane, marijanska pobožnost daje Crkvi onu majčinsku notu, toplinu, nježnost, ljubav. Svaki pojedinac u Mariji vidi svoju duhovnu Majku, a na poseban se način odražava kod Bogu posvećenih osoba. Taj majčinsko-sinovski odnos (Marije i vjernika) intenzivno započinje ispod Isusova križa, kad Isus Ivanu daje Mariju za majku. Možemo reći, svakome svome učeniku, vjerniku, daje Mariju za duhovnu majku. U nekoliko narednih redaka promotrimo, na osnovu spisa, majčinsko-sinovski odnos između Bl. Djevice Marije i našeg, uskoro, novog blaženika Miroslava Bulešića.

Marijanski profil svećenika

Sluga Božji vlč. Miroslav Bulešić na poseban je način bio povezan s Blaženom Djevcicom Marijom. Njegovu sinovsku odanost prema Mariji napose pokazuju stranice njegova Duhovnog dnevnika. Na kraju duhovnih vježbi za đakonat, koje je obavio u Puli od 9. do 12. listopada 1942., kao zaključak svojih razmatranja, zapisao je u dnevnik: „*Sveta Majko, moja ljubezna Majko, zahvali se sa mnom Bogu za sva dobročinstva koja mi je podijelio. Moli se za me Njemu da mi pomogne da dobro vršim dužnosti kojima se obvezujem. Majko moja, Ti me vodi putem spasenja i svetosti. Čuvaj me čista na duši i na tijelu. Daj, sačuvaj moje srce čisto za Boga. Sve neka bude za Boga. - Isuse, Tebi živim, Isuse, Tebi umirem, Isuse, Tvoj sam živ i mrtav. Amen. Duše Sveti, nastani se u meni zauvijek... Sveti Alojzije, moli za me.*“

Bulešić svoju molitvu upućuje Mariji da ga ona zagovara kod Isusa, ali s druge strane da ga kao majku sačuva u duhovnoj i tjelesnoj čistoci. Smatra da samo čist na srcu može pripadati Bogu. Cijeli njegov život ima utoliko smisla koliko pripada Bogu. Da bi mogao pripadati Bogu, smatra kako je potrebno da u potpunosti bude najprije posvećen Mariji. Duhovno sjedinjenje s Bl. Djevcicom Marijom za njega znači biti sjedinjen i s Isusom. Piše u dnevniku 7. prosinca 1942.: „*Majko moja, sutra ču se sasvim Tebi posvetiti, sav ču se Tebi darovati: dati i izručiti svoju dušu, svoju žalosnu dušu, svoja djela, svoje zasluge; izručit ču Ti svoje tijelo sa svim sjetilima. Prikazat ču Ti svoja bogatstva, svoje imanje, svoje roditelje, svoje sestre i svojeg brata, svoje rođake, svoju Istru. U Tvoje ruke ču sve predati. Združen s tobom, bit ču združen s Kristom Bogom. Predat ču Ti svoja poniženja...*“

A sljedećeg dana bilježi: „*Neka zavlada Tvoje Presveto Srce u srcima svih ljudi: u meni, u mojoj obitelji, u ovom našem Zavodu, u našoj Istri, u cijelom svijetu. Neka se po svem svijetu Tebi pjeva slava. Molit ču po nakani Sv. Oca Pape i cijele Crkve. Tvoj sam sada i uvijek! Amen! (8. 12. 1942. uvečer). Bio sam u Svetom Petru i tamo učinio posvetu zajedno sa Sv. Ocem Papom i mnoštvom puka. Večeras ču opet u našoj*

crkvici. – To sam sam učinio u svojoj sobi pred slikom Majke Božje!“

Ovo će posveti Bulešić ostati do kraja vjeran te će se uvijek u svećeničkim poteškoćama utjecati zagovoru Bl. Djevice Marije. Poteškoće, progoni, pratili su ga od samog početka svećeničke službe u Baderini do mučeničke smrti u Lanišću. Zasigurno da mu je marijanski profil svećeničke duhovnosti omogućio da lakše prihvaca uvrede, poniženja, prijetnje i da na sve to uzvrta pružanjem i molitvom.

Mjesec dana prije mučeničke smrti, 22. srpnja 1947., bilježi u dnevniku kako je suočen s nerazumijevanjem u svojoj okolini te pritiskom i prijetnjama komunističke vlasti zbog njegova dosljednog i odvažnog svećeničkog stava. Piše: „Komu da povjerim svoje poteškoće? Samo Tebi, Bože moj! I Tebi, Majko moja!“

Bulešić – veliki štovatelj Gospe Fatimske

Puno se događaja iz Bulešićeva života zabilježilo na blagdan Gospe Fatimske (13. svibnja). Ponajprije, na taj se dan 1920. godine Bulešić rodio. U svoj duhovni dnevnik 16. svibnja 1942. zapisao je: „*Primi, Majko moja, dar koji sam Ti prikazao 13. maja 1942., koji se sastojao od svega mene, primi me za svojeg sina...*“ Gospa u Fatimi je poručila: „Ako poslušaju moj nagovor, Rusija će se obratiti i imat će mir; inače će svoje zablude raširiti svijetom izazivajući ratove i progone Crkve; Crkva će mnogo pretrpjeti; oni koji su dobri doživjet će mučeništvo.“

Kao župnik 1946. godine kod svibanjskih pobožnosti čitao je „Čudo 20. vijeka“ (Knjigu o fatimskim ukazanjima 1917. godine). Bulešić je do kraja svoga života duboko živio marijansku duhovnost. Nikud nije išao bez Krunice. U času smrti kod sebe je imao Krunicu. Nakon što je podnio mučeništvo od komunističkog režima, nije dopušteno da se njegovo tijelo sahrani u rodnoj župi Svetvinčenat, već je jedanaest godina počivao na laniškom groblju. Ponovno, na blagdan Gospe Fatimske, 13. svibnja 1958., njegovo je tijelo bilo preneseno u Svetvinčenat. I danas se njegovi zemni ostaci nalaze u župnoj crkvi koja je posvećena Bl. Djevici Mariji.

TRAVANJ U ZNAKU KNJIGE

Dan hrvatske knjige

ANA CVITAN

Odlukom Sabora Republike Hrvatske iz 1996. 22. travnja obilježava se Dan hrvatske knjige. Razlog tome je što je upravo na taj dan 1501. godine otac hrvatske književnosti Marko Marulić dovršio svoje najpoznatije djelo na hrvatskom jeziku: Juditu – priču o hrabroj starozavjetnoj udovici. Marulić je, kako on sam obrazlaže, prepjevao ep kako bi Juditinu priču približio onima „koji dačke knjige ne razumiju“, to jest onima koji ne znaju latinski, pa je potrebno protumačiti je „našim, jezikom hrvatskim“. Jezična je podloga „Judit“ splitska čakavština i štokavski leksik te glagoljaška predaja, stoga je upravo ovo djelo navijestilo jedinstvo hrvatskog jezika i približilo ga europskim pjesničkim standardima, što dokazuje pripadnost hrvatske kulture europskom miljeu još od davnina (iako nas i danas neki žele uvjeriti kako će Hrvatska biti dio Europe tek 1. srpnja ove godine). Drugi važan događaj koji se također veže za ovaj datum jest i utemeljenje Društva hrvatskih književnika (22. travnja 1900.), a kojemu je zadaća čuvanje i promicanje hrvatske riječi.

Svjetski dan knjige

Odlukom, pak, Glavne skupštine UNESCO-a iz 1995. godine 23. travnja proglašen je Svjetskim danom knjige i autorskih prava, a razlog izabiranja upravo ovog datuma jest višestruk. Naime, tog su dana daleke 1616. godine umrli veliki svjetski pisci: Miguel de Cervantes, William Shakespeare i Inca Garcilaso de la Vega. Obilježavajući Svjetski dan knjige i autorskih prava, UNESCO poziva čitatelje, autore, prevoditelje, izdavače, nastavnike, knjižničare, javne institucije, neprofitne organizacije i privatni sektor da promiču knjigu, čitanje i izdavaštvo, uz zaštitu autorskih prava.

Upravo je mjesec travanj obilježao kulturnim manifestacijama kojima se željelo obilježiti ova dva, za knjigu i književnost, velika datuma.

Brojne manifestacije

U Puli je tako 20. – 26. travnja održan Festival dječje knjige „Monte Librić“, koji želi promicati i znanstveno obraditi temu

dječje književnosti. U bogatom programu Festivala organizirane su radionice, predstavljanja knjiga, radioslušaonice, kazališne predstave, susreti s autorima, čitanje priča, a, između ostalog, na Festivalu se posebno obilježila stogodišnjica prvoga izdanja „Čudnovatih zgoda šegrtu Hlapiću“ Ivane Brlić Mažuranić.

U organizaciji Gradske knjižnice, u Rijeci je organiziran Tjedan dobre dječje knjige 22. – 27. travnja. Dva posebna događaja koja su obilježila tjedan bila su izložba raznih izdanja „kultne“ dječje knjige o šegrtu Hlapiću te poučno-planinarska šetnja Šumom Striborovom, čiji je suorganizator bio planinarsko društvo „Kamenjak“. Šetnja je bila nadasve zanimljiva zbog toga što su djeca i njihovi roditelji mogli izabrati jednu od čarobnih šumskih priča koju će slušati prilikom šetnje. Ovom se manifestacijom, kako kažu organizatori, želi poticati kreativnost i um mališana, preko ilustracija odgajati djeće oko za maštovitovo viđenje stvarnosti te razvijati čitateljske navike od najranije dobi.

U Poreču je 23. – 28. travnja održana Booktiga – međunarodni festival pročitanih knjiga, u organizaciji Gradske knjižnice Poreč. Antikni trg Marafor i ove je godine okupio ljude različitih generacija, mišljenja i profesija te postao prostorom na kojem se prodaju, izmjenjuju ili daruju rabljene knjige. Svaki

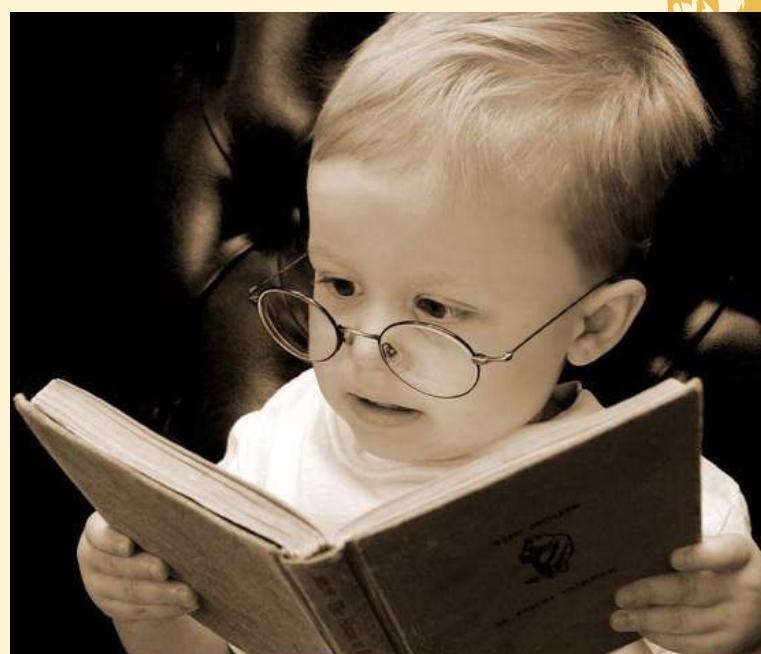
je kupac knjige po simboličkoj cijeni sudjelova i u humanitarnoj akciji čiji je novac bio usmjeren na nabavu opreme za slijepce i slabovidne osobe kako bi se i njima olakšao pristup knjizi. Festival je u šest dana ponudio brojne književne susrete te kreativne i edukativne radio-nice.

Budućnost hrvatske knjige

Kakve su čitalačke navike Hrvata? Posljednje istraživanje koje je agencija GFK

provela za udrugu Knjižni blok i Zajednicu nakladnika i knjižara, 2012. godine ukazuje na to kako je po čitateljskim navikama Hrvatska ispod svjetskog prosjeka. Naime, istraživanje koje je obuhvatilo 1000 ispitanika otkriva kako 44 % građana u 2011. nije pročitalo nijednu knjigu. Mjesечно u Hrvatskoj samo 40% građana pročita knjigu dok je svjetski prosjek 57 % (u Njemačkoj je taj prosjek čak 73%, a u Italiji 71%). Ne čudi, međutim, ta vijest ako se usporedi s rezultatima jednog drugog istraživanja, provedenog od iste agencije, objavljenog 2006. prema kojemu 46% Hrvata proveđe dnevno od dva do četiri sata gledajući televiziju.

Jedna talijanska poslovica kaže: „Knjiga je poput pameti, funkcioniра samo ako je otvoris“, zato postizanje cilja koji su si postavili organizatori nabrojenih manifestacija – aktiviranje čitalačkih navika kako bismo proširili vidike, naučili nešto novo, potvrdili ono o čemu razmišljamo, raspravljali s autorom, obogatili rječnik – ovisi o nama. Zato, kada ne znate što kupiti osobu do koje vam je stalo, kupite knjigu. A djeci? Njima poklonite vrijeme i čitajte im priče s kojima ste i vi sami odrasli jer „vrijeme koje potrošimo na čitanje, kao i vrijeme koje potrošimo na ljubav, produžuju i obogačuju vrijeme življena“.

Donose li izbori ikakve promjene bar u svijesti

 MARIO SOŠIĆ

Prošli su izbori za Europski parlament. Očekivano, mali odziv birača. Ali neočekivano dobar uspjeh hrvatske oporbe, a neuspjeh vladajuće koalicije i istarskog župana. Po zdravom se razumu to moglo i predvidjeti, ali su nas takozvane predizborne ankete uvjeravale u gotovo suprotan ishod. I što sad reći? Ništa, osim što smo se po tko zna koji puta uvjerili da su ankete «namještane», a mediji koji ih organiziraju i objavljaju u funkciji su konkretnih politika i interesa, a ne u funkciji objektivnosti u informiranju građana. Zapravo se usiljenim pritiskom na svijest građana o uspjehu stranaka Kukuriku koalicije sugeriralo i na svačiju pojedinačnu izbornu odluku. To zaista nije u redu, ali nije ni kažnjivo. Tako se mediji iz izbora u izbore ponašaju na sličan navijački način, i nije nimalo čudno da im građani u ispitivanju povjerenja prema određenim društvenim institucijama daju uvijek gotovo najnižu ocjenu.

Mediji pristrano i netočno oblikuju političku stvarnost

U tom je kontekstu stanje u Istri gotovo dramatično loše. Jedini naš lokalni istarski dnevnik politički je posve u funkciji vladajuće istarske stranke, njezinih istaknutih čelnika i gospodarsko-kulturalnog

lobija koji je u hranidbenom lancu te politike. To se vidi i prema predizbornoj atmosferi uoči lokalnih izbora, koju taj list više konstruira nego što slijedi. Pišu se stranice i stranice bezvrijednih vijesti i članaka koji glorificiraju istarsku političku vlast, na način da se «o našima uvijek piše sve najbolje». O drugima se piše tek koliko se mora, dobre se stvari rado prešućuju, a velik se interes javlja uglavnom kod pojedinih loših poteza iz kojih bi se moglo konstruirati političku aferu.

Najjasnije se taj princip vidi na odnosu medija prema dvojici suprostavljenih kandidata za župana, koji su izašli iz istog političkog šešira. «Novo se lice» štiti, čak i kad je otkriven u očitoj aferi, a drugog se gleda bilo gdje, i bilo kako, omalovažiti i za najmanji propust ili krivo izgovorenu riječ. Najednom se stvara takva atmosfera (tome doprinose i pojedini portalni i profesionalni politički forumaši) da se «starom licu», koji je dvadeset godina bio gotovo «Il commandante» istrijanske kulturne revolucije, sada nalazi stotinu manjkavosti, obasipa ga se svim mogućim pogrdama, i to gotovo isključivo od njegovih nekadašnjih vjernih sljedbenika i drugova.

Što je časnije: boriti se za svoje ili za tuđe?

Ne želim ovdje prenositi vlastite prosudbe i političke afinitete prema bilo kojem od kandidata za župana, ali kao građanin ove zemlje ne mogu prešutjeti nedavnu izjavu IDS-ova «novog lica», kandidata za župana, koji je na pitanje novinara o njegovim nogometnim navijačkim sklonostima, odgovorio da navija za Milan(o). Ima li toga igdje na svijetu da bi jedan potencijalni pokrajinski poglavar izjavio kako navija za klub iz susjedne zemlje, a ne za klub iz svog zavičaja, regije ili države?! Ovo je zbilja dno dna vlastite, kao i stranačke, identitetske i moralne osnovnosti i pomanjkanja dostojanstva. Kakve su to nezrele misaone forme podilaženja, gdje je tu znanje o sebi i svojima, potrebna obrazovanost, europska politička kultura, pa i bonton?

Ničeg tu nema od onog što bi se od mlađog i ambicioznog istarskog političara moralo očekivati, ukoliko želi(mo) da istarsko društvo, a ne stranka, ide «korak naprijed».

Potpuno suprotan primjer, među istrijanskim političarima sličnog formata, jest zastupnik talijanske manjine u Saboru. On, kakovim se godinama iskazuje, ne samo da zastupa «stećena», zakonska i druga prava svoje manjinske zajednice, već ta prava u svakoj povoljnoj političkoj prigodi nastoji još proširiti i ozakoniti, u korist te male zajednice, pa bila ona i diskriminacijska prema većinskom narodu. U tome mu se i nema što zamjeriti. To što politički predstavnici većinskog naroda, politikanatski, špekulantski ili nagodbenjački, dajući nepotrebna prava drugima, uskraćuju prava i jednakopravnost svog naroda, to je pak njihov problem i problem biračke većine koja im takvo ponašanje ne uzima za zlo.

Kome, nakon sto godina, smeta tekst *Krasne zemlje*?

Slijedom svojih političkih uspjeha on se nedavno, u svojoj kolumni GI, odvažio nanoši, pred izbore, problematizirati dvije istarske teme koje su od pred dvadeset godina zapisane u Statutu Istarske županije. Prva je u svezi s njegovim političkim stavom da bi Istra trebala biti autonomna županija, a ne tek hrvatska županija. Više od toga, zasad nije rekao.

Druga stvar jest tekst istarske svečane pjesme ili himne, *Krasna zemlja*. Njemu strašno smeta jedan stih. To je stih «dome roda hrvatskog». Nakon stotinu godina, otkako je poznat tekst i melodija *Krasne zemlje*, on bi to mijenjao jer bi samo tako «on i njegova zajednica tu pjesmu mogli zdušno pjevati». Velikog li bratstva!?

Dakle, za razliku od istarskog «novog lica», kandidata za župana, koji se oduševljava tuđim, ovaj se pak negativno miješa u naše, i želio bi da i mi budemo po njegovoj, a ne našoj mjeri. To se neće dogoditi, ali ... U Istri ipak ima premnogo onih koji ne prepoznaju sebe i svoje!

AKO NIJE, ONDA JE... DOBRO

Mauricio Ferlin i Kristina Jurman – Ferlin roditelji su dvojice maštovitih dječaka, Pija i Joakima, koji su svojim dječjim izjavama, promišljanjima, izmišljenim riječima stvorili knjigu – slikovnicu „Ako nije, onda je“, koja odiše jednostavnošću, ljepotom i lakoćom kojom djeca (i oni koji ostaju djeca zauvijek) vide stvarnost i žive život. To nam je nekako i bio poticaj da s njima porazgovaramo o knjizi, o njihovu načinu života, o zajedništvu, o roditeljstvu, o tome tko im je svjetlo na putu i zašto je sve na kraju ipak – dobro.

RAZGOVARALA ANA CVITAN

L: Predstavite kratko svoju obitelj.

Mauricio: Kika i ja poznajemo se dvadesetak godina, onako izviđenja. Zajedno smo posljednjih sedam, a u braku tri mjeseca manje. Oboje smo malo nagli pa smo se ekspresno vjenčali i nakon godinu dana dobili sina Pija (5) i kasnije Joakima (3). Ja sam završio studij dizajna i samostalni sam umjetnik, a Kika je diplomirala pravo (tu nije bila nagla) i trenutačno je zaposlena kao tajnica u jednoj osnovnoj školi, iako se veći dio života bavi glazbom.

L: Nedavno je objavljena knjiga „Ako nije, onda je“, što nas je i potaknulo da predstavimo vašu obitelj. Autori su knjige vaši sinovi: Pio i Pepe (Joakim). Ispričajte nam kako je nastala knjiga?

Mauricio: Posljednjih godinu dana ‘objavljuvao’ sam (i još to radim) njihove misli, odgovore, prosudbe i jezične novotarije na Facebooku u sažetu obliku, najčešće u formi mikrodijaloga. Od samog početka postovi su bili jako dobro praćeni, ljudima se svidio i stil i sadržaj, no objavljivanje knjige nije mi bilo na pameti. Na prosinackom sajmu knjige u Puli, pokazao sam te sakupljene materijale prijatelju dizajneru Sta-

nislavu Habjanu. Nakon dva mjeseca dobio sam e-mail adresu Petikata (studija za grafički dizajn), u kojem je nekoliko dječjih izjava već bilo oslikano. Ilustrator Danijel Žeželj, potaknut dječjim “mudrolijama”, nadahnuto, dan za danom slao je nove crteže... Nisam se ni snašao, a bilo je jasno da nastaje knjiga. U mjesec dana skoro je sve bilo gotovo. Knjiga je predstavljena na ovogodišnjem Festivalu dječje knjige “Monte Librić” u Puli.

L: Jesmo li mi odrasli zaboravili razigranost i šarolikost stvarnosti koja nas okružuje? Ograničavamo li se prečesto nekim uhodanim i uvriježenim načinima razmišljanja? Što od te dječje neposrednosti i spontanosti u razmišljanju učite svaki dan?

Kristina: Divim se njihovu životu u sadašnjosti, intenzivnom doživljaju trenutka, učim od njih, ali teško to meni ide, osim kad sam s njima, posvećena njima, onda vrijeme staje, a neki novi svemir nastaje. Oduševljava me, također, njihovo potpuno povjerenje u nas roditelje, čak i u ostale, voljela bih i ja tako vjerovati našem nebeskom Ocu. Osjećam se zbog toga od-

govornom promišljeno im odgovarati na njihova često zahtjevna pitanja, govoriti im o stvarima u koje vjerujem jer oni, ne samo da sve brzo upijaju, već to odmah i žive. Često nisam dorasla toj odgovornosti, ali taj dio prepuštam Bogu. Izdvojila bih još oprštanje. Oni su sposobni nebrojeno puta na dan tražiti oprost, oprostiti i nastaviti kao da se ništa nije dogodilo.

Mauricio: Sama ta neposrednost i spontanost ono su što učimo. Mi odrasli imamo često ukalupljene stavove, skupljamo tuđa znanja kiteći se njima kao svojima. Imamo nekoliko slojeva fasada koje smo godinama skupljali u svijetu "mudrih" zaboravljujući od kakva su materijala zidovi naše kuće, našeg karaktera, osobnosti, postojanja. Djeca to isto rade, ali još su uvijek spremni sami zaključiti kakva im se boja svida i njihovi su odgovori zato potpunije osobni, posebni.

Evo primjera od prije nekoliko dana:
-Tata idemo vani na sunce?
-Ali nema sunca.
-Ima. Iza oblaka.

L: Što vas najviše oduševljava dok promatraste vašu djecu kako rastu?

Kristina: Ne znam što bih drugo rekla nego da je Bog to savršeno stvorio i zamislio. Oduzima dah promatrati bilo koje dijete, stvorene, bubamaru... Oduševljava me koliko su smiješni, koliko se kreću bez prestanka, nikad ne traže odmor, spavanje i tek rijetko jelo... Nigdje i nikad im nije dosadno! Doduše, na misi ponekad jest, ☺, ali čula sam kako je dobro da djeci ponekad bude dosadno pa ih mi ipak tamo vodimo. **Mauricio:** Ja najviše volim promatrati njihovu "nesavršenost", pogreške, krive predodžbe, primjećivati kako se prave odrasliji nego što jesu, zatim njihova izmotavanja, sebičnosti... vidim u tome i odra-slog čovjeka koji se tih "dječjih bolesti" teško ili nikako rješava.

L: Koja je najbitnija stvar u odgoju?

Kristina: Mislim kako je najbitnije biti iskren s djecom – i kad si slab, i kad si jak. Primjećujem kako ne možeš, a i ne „moraš“ uvijek biti dobar roditelj. Iako daješ sve od sebe, iscrpljujuće je to, barem meni, zbog toga mi nije problem tražiti oprost od djece, reći kako sam pogriješila, kako sam slaba... Bitno je zatim biti prisutan, strog i dosljedan, pravedan u jako važnim stvarima, a popustljiv i potkupljiv u manje važnim. Svime time trudimo se zadržati njihovo povjerenje.

Mauricio: Djeca najviše uče iz djela i života koji živiš.

L: Na čemu temeljite svoj brak?

Koje su temeljne vrijednosti koje u svojoj obitelji živate?

Kristina: Temeljimo brak? Bog ga je ute-meljio, u savezu s nama, i dobro da jest, jer da je samo do nas... brzo bi se to urušilo. Dakle, osim na svađama ☺, temeljimo ga na mirenjima. Molimo od Boga sna-gu da možemo tražiti oprost i oprostiti te tako živimo iz dana u dan. Radosni smo, pa ponovno malo tužni zbog neslaganja oko ovoga ili onoga, ali sve u svemu je lijepo, dinamično i baš onako kako treba biti – savršeno u našim nesavršenostima. Nastojimo puno biti zajedno, s djecom, njegujemo prijateljstva, uvijek se vraćamo našim obiteljima. Pio i Pepe jako vole svoje noniče, tete i barbe, vole biti na selu, biti slobodni u kretanju, vole promatrati ljude u fizičkim radovima, a pogotovo sudjelovati u njima. U gradu su dosta ograničeni, iako i Pula ima svoje prednosti – često smo uz more, po stijenama. Na neokatekumen-skom smo putu, u zajednici, i nastojimo biti redoviti jer nam Božja Riječ, koju slušamo najmanje dva puta tjedno, govori i znači neizmjerno mnogo za praktičan život, za odgoj djece, za prihvatanje drugoga onakvog kakav on jest, a ne kakav smo mi

zamislili da on mora biti... To sve pomaže jer je život s dvoje male djece, uz posao, previše dinamičan, te se dogodi kako nam važne stvari vrlo lako izmaknu pa ih na-stojimo vratiti... i tako u krug.

L: Kako prevladavate krizice i teške trenutke?

Mauricio: Super mi je ovo "krizice"! Sebičan čovjek kakav sam ja (a i moja draga ne zaostaje) jednostavno mora biti u "krizicama". One služe kako bismo otvorili prostor Bogu i posredno drugom čovjeku. Sve su to male smrti koje traže svoja uskrsnuća, a ako toga nema – e onda je gadno. Težina života traži milost kao rješenje. Bog ljubi čovjeka. On rješava.

L: Što biste preporučili tek zaljubljenima? Mladim parovima? Onima koji su netom postali roditelji?

Mauricio: Neka sami vide!

Kristina: Smatram kako je važno u svemu što ti se događa nastojati prepoznati Božju ruku, njegov plan za tebe; tražiti odgo-vor da shvatiš koje ti je poslanje dano te onda prionuti uz to – u dobru i u zlu, uz Njegovu pomoć. Mladim roditeljima? Ja se prva nisam najbolje snašla, kao majka, žena, a tek domaćica – ajme meni (i mom mužu)! A opet je sve dobro! S vremenom se stvari slažu, postaju jasnije. Djeca rastu pa je s njima smješnije, lakše. Partnera i sebe počneš prihvatići, a time i više, iako drukčije, voljeti, ali sve s Bogom.

HRVATSKI ISTARSKI PREPORODITELJI: Matko Ladinja (I)

Prilog za uvid u život i djelo Matka Ladinje

✉ DR. SC. MAJA POLIĆ

HAZU Zavod za povijesne i društvene znanosti Rijeka

Hrvatski političar i odvjetnik, književnik, publicist, treći član druge generacije istarskih preporoditelja – Matko Ladinja, nositelj je velikih preporodnih i nacionalnih zasluga hrvatskoga i slovenskog stanovništva u Istri. Rođen je u mjestu Klanu na Kastavštini 10. kolovoza 1852. godine.

Osnovnoškolsko obrazovanje pohađao je u rodnom mjestu, a dovršio ga je u Kastvu. Kao i mnogi budući onovremeni mladići koji su se u kasnijem životu istaknuli kao vodeći u različitim segmentima političkoga i inoga života, i on je pohađao poznatu gimnaziju u Rijeci. Obrazovanje je potom nastavio na Pravnome fakultetu u Zagrebu, a potom u Grazu, gdje je pohađao i trgovacko-obrtničku akademiju. Kao stipendist Kraljevske zemaljske vlade u Zagrebu, u Trstu je potom pohađao i višu trgovacku školu. Radni vijek započeo je u poglavarnstvu grada Zagreba, gdje se kratko zadržao te se nakon toga vraća u svoje rodno Primorje. Tako 1880. postaje općinskim tajnikom u Kastvu, a već iduće godine odlazi u susjedno mjesto Volosko gdje započinje djelovati kao odvjetnički pripravnik. Nakratko odlazi u Graz, gdje je 1885. doktorirao pravo. Godine 1890. osamostalio se kao odvjetnik te je uvršten na popis tršćanske odvjetničke komore. Od tada pa

sve do 1915. mjesto njegova boravka bila je Pula, gdje je otvorio odvjetnički ured.

Ondje se, s već zamjetnim iskustvom, uvelike istaknuo u preporodu hrvatskoga naroda, aktivno djelujući i u gospodarskome pogledu, nastojeći osvijestiti veliku većinu hrvatskoga stanovništva – seljake – te ih potaknuti na borbu za postizanje njihove neovisnosti o talijanskim veleposjednicima i trgovcima. Kao dio te ideje, radio je i na osnivanju više zadruga, i to gospodarsko-potrošačkoga i kreditnoga karaktera – tzv. posuđilnica. Tako je godinu dana nakon dolaska u Istru započela djelovati Istarska posuđilnica, inače u to doba najveći hrvatski novčani zavod u Istri, na čijem se čelu Ladinja nalazio desetak godina. Bez sumnje, organizacija hrvatskih seljaka u vidu zadruga, kao i stvaranje njihove gospodarske neovisnosti odrazili su se na jasnoću njihove političke volje na provodenim izborima. Godine 1903. zajedno je sa svojim suradnicima u Puli osnovao savez istarskih zadruga pod imenom Gospodarska sveza za Istru. Kuriozitet je Ladinjina djelovanja jer mu je upućen i zahtjev talijanskih seljaka iz Istre. Naime, vidjevši koliko koristi od takvih društava ima istarsko hrvatsko stanovništvo, uputili su mu zahtjev da i njima osnuje jedno takvo društvo pa je tako 1899. utemeljio Cassa rurale Dignano, odnosno posuđilnicu u Vodnjanu. U Puli je i voditelj tiskare "Ladinja i drugovi" u kojoj je tiskana *Naša sloga*, kao i tajnik Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru.

M. Ladinja tada je surađivao u *Našoj slozi*, pisao za list *Pravo iz Zadra*, uredio je zbirku *Hrvatske narodne pjesme, što se pjevaju po Istri i Kvarnerskih otoci*, a i sam se bavio književnim stvaralaštvom. Od značajnijih djela izdvajamo *Kastavski ustav (1400–1661)*, (*Pravo, 1873–74*), *Kastav grad i općina (1883.)*, *Književna djela i rasprave (1983.)*, *Austria i hrvatsko pitanje (Istra, 1885., 1–2)* te *Žnanstvena i književna djela (2003.)*.

U političkome smislu, Ladinja je, uz Vjekoslava Spinčića i Matku Mandića, pripadnik trolista druge generacije istarskih preporoditelja, i to svojevrsno pravaški orijentiranih u smislu integracije razdijeljenog hrvatskog teritorija, a time i hrvatskoga naroda. Smatrao je da se Hrvati iz svih hrvatskih zemalja moraju čvrše povezati u borbi protiv stranih pretenzija. Zajedno sa svojim političkim istomišljenicima, navedena trojica nastavila su preporodno djelo biskupa Jurja Dobrile. Riječ je o borbi za hrvatski jezik, za pohrvaćivanje škola te općina, za općinsku samoupravu, a tu je i gospodarsko organiziranje istarskih Hrvata i Slovenaca. Bez sumnje, u nevremenu koje je na istarskome prostoru tada vladalo, učinili su važne korake. Pri tom su se morali oštrotu suprotstavljati istarskim talijansko-talijanaškim vladajućim strukturama, ali i nesklonim im silnicama iz središta Monarhije, iz Beča.

**M. LADINJA BIO JE HRVATSKI
ZASTUPNIK U ISTARSKOME
SABORU U SVIM MANDATIMA,
POČEVŠI OD 1883. GODINE, TE U
CAREVINSKOME VIJEĆU U BEČU
(1891. – 1901., 1907. – 1918.).
ONDJE SE VEOMA SNAŽNO
BORIO ZA PRAVA HRVATA I
SLOVENACA U ISTRI. TAKO JE
NAKON IZBORA U ISTARSKI
SABOR ISTE GODINE ONDJE
POKUŠAO ODRŽATI PRVI GOVOR
NA HRVATSKOME JEZIKU, ALI**

SU GA TALIJANSKI ZASTUPNICI PREKINULI. NA IZBORIMA ZA CAREVINSKO VIJEĆE 1907., KOJI SU TADA ODRŽANI NA OSNOVI OPĆEGA I TAJNOGA PRAVA GLASA, LAGINJA JE S OSTALOM DVOJICOM PRIPADNIKA ISTARSKOGA TROLISTA U TRIMA IZBORNIM KOTARIMA POSTIGAO GOTOVU PLEBISCITARNU POBJEDU.

Godine 1908. vodstvo Hrvatsko-slovenske narodne stranke skloplilo je s talijanskim nacionalnim liberalima sporazum prema kojemu su istarski Hrvati i Slovenci mogli broj svojih zastupnika u Istarskome saboru povećati na devetnaest, od ukupno četrdeset i sedam zastupnika. Tome je, uz pritisak vlade u Beču, značajan doprinos dao i sam Laginja. Nakon izbora provedenih na taj način, utemeljen je Zemaljski odbor, u kojemu je Laginja imenovan zamjenikom zemaljskoga kapetana.

Svjestan situacije na Istarskome polotoku, Laginja je bio zagovornikom politike mira koju je zastupala i bečka vlada nastojeći osigurati suradnju većinskoga hrvatskog stanovništva s malobrojnim, ali u političkome smislu premoćnim talijanskim stanovništvom.

Nekoliko mjeseci nakon početka Prvoga svjetskog rata i nakon smrti M. Mandića, Laginja napušta Pulu i nakratko odlazi u Opatiju pa u Beč i konačno u Zagreb, u kojemu se trajno nastanio od ljeta 1915. godine. Ondje se družio s pojedinim zastupnicima Sabora Banske Hrvatske koji je i tijekom I. svjetskog rata nastavio djelovanje, za razliku od Istarskoga sabora, primjerice, s predsjednikom Starčevićeve stranke prava Milom Starčevićem, a družio se i s istaknutim članovima Jugoslavenskoga odbora – Antonom Trumbićem i Franom Supilom.

U svibnju 1917. obnovljen je rad Carevinskog vijeća; Laginja odlazi onamo te se uključuje u zastupnički Jugoslavenski koji su činili narodni zastupnici iz Istre te slovenskih krajeva i Dalmacije. Iste je godine bio potpisnikom Svibanjske deklaracije toga kluba, kojom se na osnovi narodnoga načela i hrvatskoga državnog prava tražilo ujedinjenje Slovenaca, Hrvata i Srba na područjima Austro-Ugarske.

Kako bi izbjegao moguće uhićenje od strane talijanskoga okupatora, vratio se u Zagreb. Budući da je u isto vrijeme započela i talijanska okupacija Dalmacije, Laginja je intenzivno razmišljao kao se oduprijeti njihovoj pojavi i spasiti hrvatski teritorij. S tom je namjerom u Zagrebu radio na rješavanju problema istarskih emigranata. (nastavlja se)

Euharistijsko klanjanje mladih za obitelj i brak

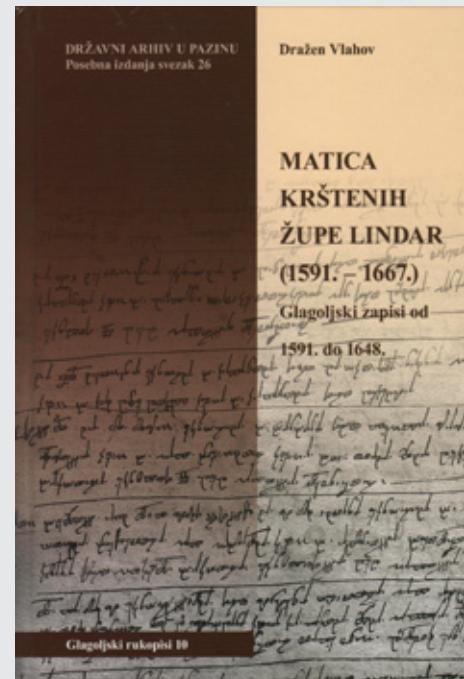
PUŁA U četvrtak 2. svibnja, u pulskoj crkvi sv. Franje Asiškog, Molitvena mreža mladih za obitelj organizirala je Euharistijsko klanjanje mladih za obitelj i brak. Susret je započeo misom koju je predvodio fra Đuro Vuradin, a nastavio se katehezom o obitelji i braku, izlaganjima o važnosti referendumu o braku te

klanjanjem Presvetom Oltarskom Sakramenu. O pravnim stranama Referenduma govorio je Dražen Vukotić, a o duhovnim i vjerskim aspektima Nikola Tanković. Susret je zaključen molitvom Krunice i druženjem u klaustru samostana. Misno slavlje i klanjanje glazbom su animirali članovi Zbora mladih sv. Franje. (L)

PREDSTAVLJENA MATICA KRŠTENIH ŽUPE LINDAR Sjaj glagoljskih zapisa

„Matica krštenih župe Lindar (1591. – 1667.) Glagoljski zapisi od 1591. do 1648., deseta je knjiga u knjižnici „Glagoljskih rukopisa“ u izdanju Državnog arhiva u Pazinu, autora Dražena Vlahova. Knjiga je, uz nazočnost velikog broja mještana, predstavljena u petak 19. travnja. u prostoru nekadašnje lindarske škole. Osim transliteracije glagoljskih zapisa te preslike same knjige glagoljske matice krštenih, autor donosi podatke o posebnostima pisma i jezika popova glagoljaša koji su unijeli većnu zapisu u maticu krštenih te zanimljive povijesno-kulturološke detalje koji se mogu iščitati iz Matice, primjerice, o blizancima, krštenjima iz nužde, nezakonitoj djeci, o imenima novorođenčadi, o prezimenima, kumovima, zanimanjima... Knjiga među ostalim prilozima donosi kronološki poredkrštenih i rođenih u glagoljskim zapisima, abecedno kazalo prezimena i imena, popis svećenika koji se spominju u zapisima. Osim bogatstva povijesnih saznanja koja je moguće pronaći u toj matici krštenih, dodatna njezina vrijednost proizlazi iz činjenice da je nastala u vremenu kada je glagoljaštvo u Istri sustavno potiskivano od crkvenih vlasti, rekao je na predstavljanju dr. sc. Robert Kurelić s pulskog Sveučilišta Jurja Dobrile. Predstavljena Matica najstarija je poznata sačuvana matična knjiga s područja Pićanske biskupije, kojoj je lindarska župa sv. Mohora i Fortunata tada priadalna. (G.K.)

Mučenici i drugi sveci s područja Istre u doba antike

✉ STANKO JOSIP ŠKUNCA

Sveti Eleuterije i drugi porečki mučenici

S Maurom se navode još neki lokalni mučenici, od kojih je najpoznatiji sv. Eleuterije, prezbiter, koji se slavi 18. travnja. S njim je mučeno još nekoliko kršćana, među kojima se spominju sv. Projekt, sv. Akolit*, sv. Elpidije, sv. Dimitrije i sv. Julijan, od kojih su neki bili klerici. Do njihovih imena dolazimo iz raznovrsnih izvora. Zanimljivi su podaci o pronalasku relikvija svetih Dimitrija i Julijana. Neki Tommasino, sakristan iz Buja, imao je viđenje o moćima ove dvojice mučenika i priopćio ga biskupu Pulheriju (1200. – 1216.), koji na temelju toga u biskupskom konsignatoriju nađe relikvije dvojice mučenika i smjesti ih u glavni oltar pored ostatak sv. Maura i Eleuterija. Trojicu mučenika kojima se ne navode imena nalazimo na Eufrazijevu mozaiku. Na prigradskom groblju gdje su bili pokopani porečki mučenici, nađeni su ostaci pet memorijalnih kapela, što bi značilo da su u njima ležali smrtni ostaci petorice mučenika. Jesu li to petorica gore spomenutih? Na tom mjestu stajala je crkvica sv. Eleuterija kojoj ne znamo starost, a stajala je sve do 1413. I oko mučenika Eleuterija nastala je pomutnja jer ih ima više u rimskom martyrologiju. Povjesničar kardinal Baronius u 16. st. u svojim Analima spominje jednog Eleuterija kome daje epitet «episcopus illyricus» (ilirski biskup) uz napomenu da je taj podatak dobio od Grka. Tako je bacio sumnju je li ovdje riječ o porečkom ili uveznom mučeniku. Prema grčkim izvorima iz V. st. Eleuterije je sin Ancije, udovice konzula Eugenija koga je biskup Anicet zaredio za svećenika i biskupa i poslao u Ilirik. Optužen kao kršćanin, doveden je s majkom u Rim u vrijeme cara Hadrijana (117. – 138.). Ovaj ga je obećanjima nagovarao da se odrekne kršćanstva, i budući da je

ustrajao u vjeri, mučen je 15. prosinca. Sumnjamo da je to isti Eleuterije koji se časti u Poreču jer se on uvijek povezivao s našim Maurom. Na temelju tih podataka, u srednjem vijeku mislili su da je naš mučenik bio biskup, a Mauro monah, pa su tako i prikazani na baldahinu biskupa Otona iz 1277. Maurove i Eleuterijeve moći bili su odnijeli Genovežani 1354. nakon pobjede nad Mlečanima. Vraćene su u Poreč tek 1934. uz veliko slavlje klera i naroda (Vidi knjigu Povratak). Na Otonovu baldahinu nalazimo imena i ostalih porečkih mučenika. Nije poznato podrijetlo relikvija s natpisima sv. Demetrija i Julijana, otkrivenih u biskupskom dvoru u doba biskupa Fulkerija (1200. – 1216.).

Sv. Servul zaštitnik je Buja i suzaštitnik Trsta. Prema dosta kasnoj Passio s. Servuli, on bi se kao mladić u 12. godini povukao iz grada Trsta i život provodio u molitvi i pokorničkom životu u jednoj obližnjoj špilji, danas Grotta San Servolo. Kad se razmahao progon kršćana, on odluči doći u grad zbog toga protestirati. Na putu ga je pokušao zaustaviti zmaj koga on nadvila da znakom križa. Pošto je u gradu učinio više čudesa i na kršćanstvo privukao dosta građana, rimske ga vlasti uhvate i osude pod optužbom da se bavi magijom. Odvedu ga izvan zidina i nožem zakolju u 14. godini života. Bilo je to u doba cara Numerijana oko 283. Njegovi smrtni ostaci čuvaju se u tršćanskoj katedrali. Dan sjećanja pada mu 25. svibnja, dok se u Bujama slavi 16. svibnja.

Sv. Peregrin je zaštitnik Umaga i, premda se njegove relikvije nisu sačuvalе, biskup Nežić misli da se možda radi o lokalnom mučeniku jer da drugdje ne postoji njegov kult. Valja ipak reći da ima dosta svetaca imena Pelegrin, a to je isto što i Peregrin. Ima jedan sv. Pelegrin, mučenik grada Drača u Albaniji. On bi zajedno s drugim kršćanima, od kojih spomenimo sv. Germana i Saturnina, bježao iz Italije

u vrijeme Trajanova progona i dospio u luku Drač, gdje je također bjesnio progon. Došavši u grad, imali priliku prisustvovati mučenju lokalnog biskupa Asterija koji je bio razapet na križ. Ima li ovaj Pelegrin veze s umaškim zaštitnikom? U blizini Umaga nalazi se stara crkva sv. Peregrina što bi, po mišljenju Nežića, moglo biti mjesto stratišta domaćeg Peregrina. Poznato je, naime, da su Rimljani na smrt osuđene izvodili izvan grada i, ako se radilo o rimskom građaninu, tu bi im mačem odružili glavu. Slavi se 23. svibnja.

Sv. Pelagije, zaštitnik Novigrada, gdje se čuva njegovo tijelo, također je starokršćanski mučenik iz doba Numerijana. (283.). Iz Acta s. Hilarii, akvilejskog biskupa i mučenika, znamo da je u to vrijeme bjesnio progon kršćana u sjevernoj Italiji. Iz činjenice da je ovom svecu posvećeno nekoliko crkvica u slivu rijeke Mirne, pa i u Poreču, možemo vjerovati da se radi o lokalnom mučeniku. Slavi se 1. rujna.

Sv. Maksim, mučenik iz ranog kršćanstva, čije se moći časte u Novigradu 29. svibnja, nije bio biskup. Pogrešno ga se brka s biskupom Maksimom iz Ljubljane (lat. Aemona), koji je prisustvovao sinodi u Akvileji g. 381. O njemu nemamo nikakvih pojedinosti.

Sveti Liberat

U proštijskoj crkvi sv. Nikole u Pazinu čuva se ulomak moći sv. Liberata, mučenika iz ranog kršćanstva, koji je ova crkva dobila iz rimskih katakomba 1684. preko pulskog biskupa Bernardina Corniani. U katakombi je nađen lijes s ampulom krvi tog mučenika i nadjenuto mu je ime Liberatus. Premda se točno ne znaju podaci o njegovu mučeništvu, uvriježilo se mišljenje da se radi o rimskom vojniku iz Dioklecijanove tjelesne straže koji se odriče svojeg zanimanja i zbog ispunjavanja svoje vjere bi mučen i ubijen. U Pazinu se svečano slavi prve nedjelje po sv. Jurju.

Sv. krizma i sv. pričest

SVETA NEDEJA I u našim smo župama skromno proslavili svečanosti sv. krizme 21.4., na Nedjelju Dobrog Pastira, te 5. 5. prvu sv. pričest.

Za svih su to posebni trenuci veselja, ali molimo da to ne bude samo površinski folklor, nego zaista izvor žive vode koja struji u vječni život. Nastavljamo živjeti u nadi kako bi naši krizmanici i prvpričesnici snagom Duha Svetoga raspirivali sve veći planen ljubavi prema Kristu i Njegovoj Majci Crkvi. Presveto Trojstvo, kome je i posvećena crkva u Svetoj Nedelji, moglo bi postati uzorom međusobnog odnosa za sve nas i svakim danom postajati stvarnošću našega života u čije ime živimo, djelujemo i umiremo kako bismo se našli u vječnosti čim prijeđemo prag našeg vremenitog života. (Andrej Sachovich)

**Anton Grbac
(Tončić Marčeljev)**

UMELBOURNEU (Australija) je 5. travnja 2013. preminuo Anton Grbac. Rođen je 23. 1. 1933. u Lanišću, od oca Ivana i majke Ane. Odgajan je u kršćanskom duhu uz devetero braće i u 14. godini života ostaje bez oca. Oženio se Silvijom Porošat 1958. Iz Lanišća odlaze 1961. u Brtoniglu gdje je radio u tvornici cementa, a kasnije u Istarskom vodovodu. U kolovozu 1965. dolazi u Trst, a u studenom iste godine zajedno sa ženom i djecom Vilimom, Marijom i Eugenom odlaze u daleku Australiju. Bio je aktivna u izgradnji Istarskog kluba, a kasnije i u izgradnji Hrvatskog centra, crkve i kluba. Pjevao je u crkvenom zboru 40 godina i bio velika pomoć u crkvi. U Melbourneu je radio u tvornici žice. Nakon zaslužene mirovine uživa u krugu obitelji i unučadi vjerno čitajući Glas Koncila i Ladonju koju je dobivao iz rodne Istre. Nakon kratke bolesti blago je preminuo u Gospodinu. Pokopan je u Australiji koja mu je postala druga domovina. (Marija GRBAC)

Izvori infekcije kroničnih virusnih hepatitisa

 IRENA HRSTIĆ, DR. MED.

Napredak je u medicinskoj znanosti posljednjih godina omogućio i bolje razumijevanje patofiziologije, a time i identifikacije mogućih izvora kronične infekcije virusima hepatitisa. Kronična infekcija nekim od hepatotropnih virusa veliki je javno zdravstveni problem zbog progresivnog, iako sporog, karaktera bolesti. Najčešći virusi hepatitisa koji izazivaju kroničnu infekciju jesu virus hepatitisa B, C i D.

Prepostavlja se da je oko 5% svjetske populacije zaraženo virusom hepatitisa B, a virusom hepatitisa C oko 3%. Prevalencija varira u raznim dijelovima svijeta. Na prevalenciju bitno utječu lokalni faktori te je u zemljama niske prevalencije, kojima pripada i Hrvatska, važna učestalost intravenske uporabe opojnih droga te broj ljudi s visokorizičnim seksualnim ponašanjem. U slučaju hepatitisa B populaciju visokog rizika čine članovi kućanstva i seksualni partneri inficiranih osoba, zdravstveni radnici te bolesnici na hemodializu. Intravenska uporaba droga odgovorna je za 25% slučajeva hepatitisa B, a rizik se povećava dužinom uzimanja droge, tako da je in-

fekcija gotovo sigurno prisutna nakon 5 godina uporabe droge. Seksualni je prijenos najčešći put prijenosa u zemljama niske prevalencije. Rizični su faktori homoseksualnost, promiskuitet. Osobito je visok rizik u slučaju ostalih pridruženih rizika ponašanja, dakle, seksualnih partnera intravenskih narkomana, prostitutki. Seksualni partneri zaraženih osoba imaju visok rizik čak i u odsutnosti rizičnog ponašanja. Kako mnoge osobe ne znaju da su zaražene, uporaba kondoma značajno smanjuje rizik prijenosa. Zdravstveni djelatnici izloženi su visokom riziku od infekcije. Put je prijenosa mehanički, ozljedom kože (ubod iglom, skalpelom i predmetnim stakalcima, kontakt sa zaraženom krvljom). Povećanu opasnost nosi i tetoviranje, bušenje uški, akupunktura, pedikiranje. Prijenos infekcije može se dogoditi i preko britvica, četkica za zube, pribora za jelo. Usprkos pažljivu testiranju krvi dobrovoljnih davalaca, ovaj način prijenosa infekcije ne smije se zanemariti.

Podaci su o prevalenciji hepatitisa C u Hrvatskoj nepouzdani, ali se uopćeno može reći da se ubraja u zemlje s niskom prevalencijom. Virus se prenosi putem kože, odnosno transfuzijom zaraženih krvnih preparata, ubodom inficiranim iglom te rijedje

seksualnim kontaktom ili s majke na dijeti. Uvođenjem testiranja krvi dobrovoljnih davalaca krvi, smanjio se rizik prijenosa, a poboljšanjem testova koji se primjenjuju u pretraživanju, rizik je minimalan. Rizik od zaraze nakon slučajnog uboda kontaminiranim iglom iznosi 5-10%. Prevalencija je infekcije među intravenskim narkomanima do 90% te ova populacija predstavlja stalni rezervoar virusa. Prijenos neperkutanim putem nije tako učestao, odnosno nedokazan je. Tako u stalnih spolnih partnera hemofiličara zaraženih virusom hepatitisa C do anti-HCV konverzije dolazi u samo 3% slučajeva. Rizik od infekcije prijenosom s inficirane majke na dijete iznosi do 25%, a izuzetno ovisi o visini viremije u majke. Neriješeno je pitanje načina prijenosa u gotovo 40% bolesnika bez rizičnih faktora.

Preventivne mjere kojima se jednostavno, a i ne manje važno, jeftino smanjuje mogućnost zaraze jesu, osim cijepljenja protiv hepatitisa B, promjena ponašanja rizičnih skupina, uporaba kondoma, program izmjene igala kod intravenske narkomanije.

MLADI I BULEŠIĆ

Uoči velikog događaja, u PULSKOJ ARENI 28. rujna 2013., svečanog obreda proglašenja blaženim Miroslavom Bulešića, uredništvo Ladonje poziva učenike osnovnih i srednjih škola na sudjelovanje u likovnom i literarnom natječaju.

Osnovnoškolce pozivamo da nam šalju svoje likovne radeve na temu „Hrvatski sveci i mučenici“, a srednjoškolce da pišu eseje, intervjuje ili svjedočanstva na temu „Miroslav Bulešić“.

Sve radeve pregledat će stručno povjerenstvo, a najbolji će radevi biti nagrađivani i objavljivani u narednim brojevima Ladonje.

Svoje radeve možete slati putem elektronske pošte, na e-mail adresu: ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr ili na adresu Uredništva: Uredništvo „Ladonje“, Dobrilina 6, 52000 Pazin

Diego Tomišić 8.a Žminj

Nikolina Jurišić 8.b Žminj

Zvane: Ne cedimo mi naš teran, čo moj.

Zvane: Vero nećemo, čo. Teran je kako i istarski pršut, brend Istre, kako bi se po modernu reklo.

Jože: Orka mala ugla! Se znalo reći: teran za žene sam, za muže temperan. To je naša blagoslovjena božja kapljica. Neće nan, vaja, zabraniti naš stari dobri teran kega se tote delalo i pilo ud vik vika, jur mijar lit na toj blagoslovenoj zemji. Nisu tako tisne i zaprte lise i kašetini, vržmoreći, bilosvitkih, evropskih impjegati. Triba širje gledati na stvar.

Zvane: Lipi parat smo i sami krivi ča se nismo levali na vrime i učinili ča je rabilo učiniti - štimati svoje i učiniti sve regule ča rabi.

Jože: Naši stari su gorili naputak: tri bote miri – jedanbot pili, a ne tri bote pili, jedanbot miri.

Zvane: Stvari su napro pošle naprid. Bija san ti, kumpare, na dvajseto jubilarnoj Vinistri u Poreču. Naši vridni, i šatabeli judi nisu samo dobri mrkanti, nego su vancali u jako dobre vinante. Nisu samo hlapci, nego vredni i škrbni gospodari.

Jože: I lokalni jizbori su pasali. Držmo se vne – pensaj globalni, djeluj lokalno. Tanac smo počeli, naprid nan je plesati, magari po trnju. A potribna nan je mlada krv.

Zvane: Bogdaj sriće i pameti! Ča čemo eli nećemo? Smo eli nismo? Certi su se pitali ki su u lišti bili ni to ni vno, ni ledeno ni vruće. Ni črn, ni bija. Neopredilen... Tako da bi naša bezata terra magica lako mogla ispasti terra incognita...

Jože: A študijane glaven nikako da se vržu dakordo za unjeli pravopis hrvatski. Triba nije fundamentalne stvari vrći na svoje mesto prije nego zakoraknemo u tu bezatu Jevropu.

Zvane: San čakula z mojin pretelon profešoron, ki je na po šerjo, na po u škercu reka, da i ko čakulaš, predikaš po čakavski, po najstarijen hrvacken jaziku, nećeš faliti ni žbaljati.

Jože: Čuda se tega inbatilo u maju, ten najlipjen, rascitanen Marijnen misecu.

Zvane: Te dane maja smo se napr dali na delo da damo ča već glasi za fameju u referendumu U ime Obitelji. Fameja je fundament Crikve i naroda. Ko cedi fameja pojč će sve remengo

Jože: Ne daj Bože i Divica Marija! Dokle je vire, usfanje ne cedi!

Zvane: Veramente, kumpare moj!

Jože: Kuraja do kraja maja, i vaje do raja!

Zvane: Boh s tobom!

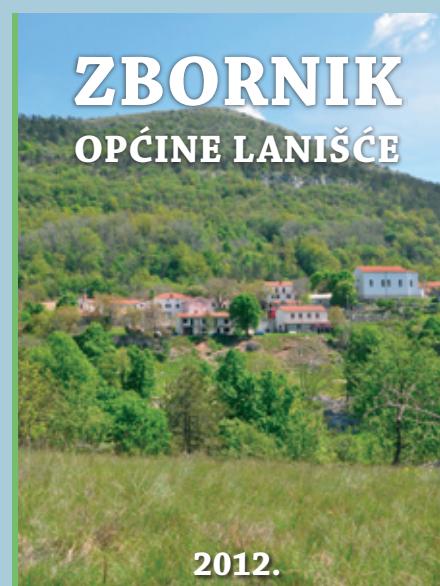
ZBORNIK OPĆINE LANIŠĆE

Uizdanju nakladnika "Josip Turčinović" d.o.o. Pazin i Općine Lanišće izašlo je šesto izdanje Zbornika Općine Lanišće. Glavni i odgovorni urednik ovog izdanja je Božo Jakovljević.

U Zborniku se mogu naći vrijednaštiva iz povijesti, gospodarstva, tradicijske kulture, genealogije, školstva te literarni prilozi i kratke biografije znamenitih osoba povezanih s ovim područjem.

Valja spomenuti da se bez obzira na finansijske mogućnosti Općine, kontinuitet pisanja o temama u svezi s ovim prostorom i zbivanjima na njemu kako u prošlosti, tako i sadašnjosti nastavlja na način da Zbornik izlazi iz tiska svake druge godine. Svima koji su svojim nesebičnim radom, trudom i odricanjem doprinijeli izdavanju ovog 6. po redu Zbornika Općine najiskrenije zahvaljujem sa željom da se kontinuitet izdavanja zadrži.

(Iz predgovora, načelnik Općine Neven Mikac)

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIC d.o.o., Pazin, narudžbe tel. 052/624 342

Prodavaonice:

PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/621 082

PULA, Danteov trg 1, tel. 052/216 498

Blaženi
Miroslav
Bulešić kao
inspiracija
umjetnicima.

Na slici je
umjetničko djelo
Eugena Varzića.

MATIJAŠIĆ

Pekasi 37, 52424 Motovun - tel. 052/682 126

Ekološka proizvodnja
Kvalitetna vina
Agroturizam
Domaći specijaliteti
Jezero

Martinjafest

FORUM
MLADIH TALENATA